WIJKBLAD BENOORDENHOUT

EDITIE 4 - AUGUSTUS 2022

In dit nummer o.a.

Hoe heurt het niet! 7 Hippe duurzaamheid 14
Met de burgemeester de toren in 22 Struikelstenen 30
Hart voor de zaak 35 Kinderpagina's 36 International Corner 46

AAN DE BEWONERS VAN DIT PAND

Wilt u dit gevoel ook?

"Goedemorgen Jerry en Esther!
De eerste nacht geslapen in ons nieuwe huis.
Er wordt nog flink geklust: wasmachineaansluiting, schuifkasten en inloopkast eruit, buitenkraan, stroompunt buiten. Nieuw bed slaapt geweldig. Dank voor jullie hulp bij het vinden van dit zalige huis en de verkoop van het oude huis. ***Proost!"***

Nieuwsgierig naar onze verkoopstrategie?
Bel voor een afspraak!

✔ Hoge verkoopresultaten in uw woonwijk ✔ Persoonlijk contact ✔ Unieke woningpresentatie ✔ Hoge klantwaardering

Röttgering Makelaars NVM

Altijd meer dan je verwacht!

Breitnerlaan 285 ◆ Den Haag ◆ 070 - 324 55 66 ◆ www.rottgering.nl

Notariskantoor Adegeest

duidelijke taal, goed advies

NOTARISKANTOOR ADEGEEST

Van Alkemadelaan 139
2597 AD Den Haag
070 3144020
www.notarisadegeest.nl

WIJKBLAD
BENOORDENHOUT

Uitgave van de Wijkvereniging
verschijnt 6x per jaar en wordt
huis aan huis in de wijk bezorgd

Oplage ca. 9.300 ex.

Toezending buiten Benoordenhout
Neem hiervoor contact op met
Mirjam Kroemer
mirjam.kroemer@wvbn.nl

Advertenties
voor tarieven en afmetingen mail naar
Mirjam Kroemer - mirjam.kroemer@wvbn.nl

Bij afname van 6 advertenties in
1 kalenderjaar is 1 advertentie gratis

Benoordenhoutjes
€ 50,- voor maximaal 30 woorden

Deadline advertenties en kopij
wijkblad nr. 5 - 5 september 2022
verspreiding - medio oktober 2022

Redactie wijkblad
wijkblad@wvbn.nl

Anne-Helene Borgts-Kooijmans
Georgia Regnault

Opmaak
Pepe Cerón-Balsas

Drukwerk
Printrs

Bezorging
Mission Mail

Afhaaladressen
De Bakery, Willem Royaardsplein 24
Dailyshop Hoytema, Van Hoytemastraat 39e

Wijkblad niet ontvangen?
missionmail@mail.com

Disclaimer
Het Wijkblad heeft getracht alle rechthebbenden te achterhalen. Indien iemand desondanks meent rechten te kunnen doen gelden, dan kan hij of zij contact opnemen met de hoofdredacteur.

Omslagfoto
Cricket seizoen op De Diepput,
Zac Worden aan het batten voor HCC.
070fotograaf.nl

Beste buurtgenoten,

Al meer dan twintig jaar woon ik in het Benoordenhout, en je zou denken dat ik de wijk dan goed ken. Toch zijn er altijd weer nieuwe en verrassende ontdekkingen te doen. Zo beklom ik onlangs de toren van de Rode Olifant en las ik dat het landschap van de Waalsdorpervlakte laat zien hoe onze wijk er oorspronkelijk uitzag. U leest er meer over in deze editie.

Ik hoop dat ook u in dit nummer weer nieuwe dingen ontdekt. Kent u bijvoorbeeld het huis op de bunker aan de Ruychrocklaan? Weet u welk plaveisel er schuilgaat onder de Van Alkemadelaan? Hoe denkt de burgemeester over onze wijk en de stad? En wat doet de commissie Groen in het Benoordenhout? Lees over een alternatief voorstel voor de herontwikkeling van het ANWB-terrein, hippe duurzaamheid, een ondernemer met hart voor de zaak en nieuw verschenen boeken van wijkgenoten.

Onlangs werden in drie Benoordenhoutse straten gedenkstenen gelegd voor Joodse wijkgenoten die in de oorlog zijn weggevoerd. In dit nummer is er aandacht voor deze gebeurtenis en voor hun levens. De vrijwilligers van Benoordenhout Gastvrij zetten zich nog steeds in voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen. En over vrijwilligers gesproken: de wijkvereniging kan uw inzet en vaardigheden goed gebruiken!

Kortom, ga op ontdekkingsreis in deze editie en in onze wijk. Ik wens u veel leesplezier!

Anne-Helene Borgts-Kooijmans

NASSAU

BIJLES & HUISWERKBEGELEIDING

begeleiding al vanaf 2 middagen per week Ook op zondag open

bijles mogelijk voor alle vakken

Nassau Bijles en Huiswerkbegeleiding in 10 punten

- Professionele en resultaatgerichte huiswerkbegeleiding voor leerlingen binnen het voortgezet onderwijs
- Persoonlijke coaching
- Bijles in alle vakken
- Examentraining / rekentoetstraining
- Cursus tekstbegrip (ook voor brugklassers)
- Planning- en organisatietraining
- Extra aandacht / kleine groepjes
- Open contact met ouders
- Iedere leerling een vaste, betrokken begeleider
- Rustige leeromgeving

06 42858040 Mr. M. Brugman-Tazelaar

Wassenaarseweg 24
2596 CH Den Haag

info@nassau-huiswerkbegeleiding.nl
www.nassau-huiswerkbegeleiding.nl

De kracht van vertrouwen maakt onrust tot rust

Van Buttingha Wichers
NOTARISSEN

Familierecht ▪ Ondernemingsrecht ▪ Onroerend goed

Telefoon: **070 356 68 00** | info@vbwnotarissen.nl | Koninginnegracht 23, 2514 AB Den Haag | **www.vbwnotarissen.nl**

Van de voorzitter

De wijkvereniging viert dit jaar haar jubileum. Een goed moment om terug te kijken op de afgelopen 45 jaar. Dankzij de niet-aflatende inzet van leden van de commissie Communicatie (zie vacature bestuurslid in dit blad) zijn alle jaargangen van het wijkblad nu beschikbaar op onze website wvbn.nl. De eerste uitgave verscheen in april 1977. Er zijn mensen die al jaren een substantiële vrijwilligersrol vervullen. Een bewonderenswaardig voorbeeld hiervan is onze wijkgenoot jonkheer mr. F.C.M. (Frans) van Rijckevorsel, medeoprichter en de eerste voorzitter van de wijkvereniging. Tot op de dag van vandaag is hij actief als voorzitter van de commissie Groen.

foto 070fotograaf

Het is mede dankzij de vastberadenheid van deze toegewijde wijkgenoot dat dit wijkblad voor u ligt. Uit 'Benoordenhakhout', de kinderpagina van Jet Wesselius, in het allereerste wijkblad blijkt dat het in 1976 nog maar de vraag was of het tot een wijkblad zou komen: *'Het was weer net zo'n lawaai als de eerste keer. Totdat de voorzitter (want die hadden we wèl) met z'n vuist op tafel sloeg. Hij zei, dat het Onzin was en dat andere wijken óók een krant hadden en dat het in onze wijk dus zéker moest lukken. Iedereen hield verschrikt zijn mond; toen werden de taken verdeeld.'*

Onze vereniging heeft nog altijd als doel het behartigen en bevorderen van de belangen en sociale samenhang van haar leden en overige wijkbewoners, in het bijzonder op het vlak van de leefbaarheid en veiligheid van de wijk. Het informeren van bewoners en benoemen van verschillende zienswijzen van wijkgenoten is hierbij essentieel, vandaar dat we groot belang hechten aan uw observaties. Blijf uw mening alstublieft met ons delen.

We kunnen terugkijken op een mooi begin van de zomer. Mede dankzij de aanhoudende inspanningen van de commissie Ruimtelijke Ordening van onze wijkvereniging blijft het Bronovo open tot 2030 voor operaties en andere niet-spoedeisende behandelingen. Verder kan door interventie van deze zelfde commissie de geluidsintensiteit afkomstig van evenementen op het Malieveld nu permanent worden afgelezen, waardoor zo nodig tijdig kan worden ingegrepen. Eind dit jaar wordt het nieuwe locatiebeleid geëvalueerd waarbij de feedback van omwonenden wordt meegenomen.

Dit jubileumjaar organiseerde de commissie Cultuur voor de achtste keer de Kunstroute Benoordenhout. Een evenement voor een kunstlievend publiek, dit jaar met muziek. In het kader van ons jubileum verheugen wij ons verder op de komst van het Residentie Orkest naar onze wijk. Klassieke klanken zullen klinken in de Duinzichtkerk tijdens een u aangeboden lunchconcert in september. Een mooi moment om elkaar als wijkgenoten te treffen. Ik hoop van harte u daar te mogen begroeten.

André van den Heuvel

Maison Gaspard de Coligny
Saffier

Oog voor wat telt

Maison Gaspard de Coligny heeft verschillende diensten, speciaal voor bewoners in de wijk. Zo is er het Wel Thuis lidmaatschap, de personenalarmering en activiteiten bij Haags Ontmoeten.

Wilt u gemakkelijk digitaal communiceren met uw familie of vrienden, met een van de meest eenvoudige tablets? Meld u dan nu aan voor een gratis tablet!
De vrijwilligers van Slim Wonen met zorgtechnologie kijken samen met u of een gratis tablet uw netwerk kan versterken.

Meld u snel aan, want op is op.

U bent ook als wijkbewoner van harte welkom voor gezellige activiteiten

Iedere donderdagmiddag 15.15 uur Huisborrel
Iedere donderdagmiddag is er een huisborrel voor de bewoners en wijkbewoners, met natuurlijk een lekker hapje. Bij mooi weer is dit op het terras. *Tegen inlevering van deze advertentie krijgt u het eerste drankje en een hapje van het huis aangeboden.*

Iedere dinsdagochtend 10.30-11.30 uur Stoelyoga
We organiseren stoelyoga om actief en fit te blijven. We kijken met u wat bij u past en nodigen u uit om actief mee te doen. Kosten voor Wel Thuis leden: € 3,00. Kosten voor wijkbewoners: € 5,00.

13 oktober 14.00-16.00 uur Tijd voor Kunst! Themamiddag
Tijdens deze inspirerende middag staan een aantal beroepen in de kunst centraal. Doe mee met een workshop tekenen & schilderen, maak kennis met de Djembé als muziekinstrument of ontdek de schrijver in uzelf. U kunt zich bij de receptie van Maison Gaspard de Coligny inschrijven voor deze creatieve workshops.

Maison Gaspard de Coligny Theo Mann-Bouwmeesterlaan 10 | 2597 GW Den Haag | 070 - 374 72 00

Ruimtelijke ordening

Hoe heurt het niet!

De Commissie Ruimtelijk Ordening ontving een bericht van een wijkgenoot dat we graag met u delen. Zo kunnen we er samen voor zorgen dat de stoep in het Benoordenhout voor alle wijkgenoten toegankelijk blijft.

Deze wijkgenoot is slechtziend en heeft de laatste tijd veel moeite om zijn weg op de stoep te vinden. Dat komt met name door de hoeveelheid deelscooters, bakfietsen en fietsen die soms lukraak op de stoep worden geparkeerd. Hierdoor heeft hij zich al meerdere keren bezeerd en is zijn witte stok (zonder welke hij zijn weg niet kan vinden) beschadigd. Dat maakt hem angstig om de deur uit te gaan.

Voor blinden en slechtzienden is het van groot belang dat de natuurlijke gidslijn (zoals een gevellijn of een tuinafscheiding) vrij is van obstakels. Voor straathoeken geldt dat een blinde zonder problemen met de witte stok de stoeprand en/of zebra moet kunnen vinden. Het verkeer is ook verplicht te stoppen wanneer de witte stok wordt uitgestoken.

Daarom het vriendelijke verzoek om te helpen om de stoep in onze wijk te allen tijde toegankelijk te houden voor slechtziende, blinde en minder valide wijkgenoten. Daarmee zeggen we niet dat we tegen het gebruik van leenscooters, bakfietsen en fietsen zijn. Dat is zeker niet het geval. Het enige wat we vragen is om er samen op te letten dat de stoep begaanbaar blijft. Maar ook dat we wijkgenoten aanspreken als we zien dat ze hun deelscooter, bakfiets of fiets op een onhandige plaats parkeren waardoor de stoep (deels) geblokkeerd wordt. Hieronder een voorbeeld in onze wijk van 'hoe het niet heurt'!

Alvast dank voor uw hulp namens de minder valide, slechtziende en blinde wijkgenoten.

Commissie Ruimtelijke Ordening

Commissie Groen

De commissie Groen van de wijkvereniging stelt zich voor...

Onze commissie maakt zich sterk voor het behoud en waar mogelijk versterken van het groene karakter van het Benoordenhout. Groen is een zeer bepalende kwaliteit van onze wijk. De commissie onderhoudt nauw contact met de gemeentelijk groenbeheerder Haagse Hout. Wij proberen zicht te houden op wat er aan wensen bij onze wijkgenoten leeft.

Hoe?

Een aantal keren per jaar overleggen we met de groenambtenaren van Den Haag. We bespreken plannen van de gemeente en wensen uit de wijk. Dat gaat in collegiale sfeer. Natuurlijk is in dringende gevallen ook direct contact.

Wie?

Voorzitter van de commissie Groen is Frans van Rijckevorsel. Hij is medeoprichter van de Wijkvereniging Benoordenhout en kent de groene issues die hier spelen. Secretaris is al vele jaren Hester van Kimmenade. De overige leden zijn Karin Sijmons, Foeke Zeilstra en Wim Kooij. De laatste twee zijn tevens actief in de Haagse Vogelbescherming en lid van de AVN.

Cultuurhistorische waarde

Bijzondere aandachtspunten zijn onze landgoederen en buitenplaatsen. Het in stand houden van de rust en het groene karakter van Clingendael, Oosterbeek en Arendsdorp-Oostduin heeft onze aandacht. De toenemende recreatiedruk is een voortdurend punt van zorg. Dat geldt ook voor (achterstallig) onderhoud. Laanbeplanting: wij vinden de toestand van veel bomen langs de straten zorgelijk. Het planten van nieuwe bomen verloopt te traag. We volgen ook de situatie in het Rosarium, op de Ridderlaan en het Bunkerparkje. Altijd is het uitgangspunt: behoud van rijk geschakeerd groen als voorwaarde voor gezonde soortenrijkdom. De commissie bepleit een goede balans tussen recreatie, cultuurhistorische waarden en natuurwaarden.

Eigen initiatieven van 'Groen':

- De aanleg van een vlinder- en bijenveld als antwoord op de krimpende insectenpopulatie. Een locatie is al gevonden. Er worden passende bloemen geplant en kruidenmengsels gezaaid.
- In de afgelopen twee jaar is in Oostduin-Arendsdorp fors gesnoeid en gekapt. Bomenplant is een aandachtspunt. We bepleiten het in ere herstellen van de beukenlaan. Samen met de gemeente is een nieuw herstel- en onderhoudsplan opgesteld. We willen dat ook in de andere groengebieden realiseren.
- De bomen in onze straten en lanen. Door noodzakelijke kap zijn er 'gaten' ontstaan. Daar willen we nieuwe bomen. We dringen aan op spoed, het tempo ligt te laag.
- Kroos rond in de sloten en grachten in de parken is slecht voor de waterkwaliteit. Rottende bladeren nemen de zuurstof weg en doden het leven. Wij willen schone, vitale waterwegen waarin vissen en insecten gedijen.
- Vogels die het moeilijk hebben verdienen door de mens aangebrachte nestgelegenheid. Denk aan ijsvogels, gierzwaluwen en uilen. Op ons initiatief zijn zes bosuilenkasten opgehangen.
- Bomenrijkdom: wij bepleiten de aanplant van een verscheidenheid van soorten bomen in onze wijk. De Van Montfoortlaan, de Van Hogenhucklaan, de Van Soutelandelaan, de Groenhovenstraat, Ridderlaan en vergelijkbare straten en lanen hebben grote waarde voor de wijk.

Contact

Het bovenstaande geeft u hopelijk een indruk van ons werk. De commissie Groen staat open voor suggesties en ideeën van de bewoners van het Benoordenhout. Ook kunt u uw zorgen over situaties in het openbaar groen bij ons neerleggen. Mail ons op groen@wvbn.nl.

Foeke Zeilstra

De commissie Groen in vergadering. V.l.n.r. Hester van Kimmenade, Karin Sijmons en Frans van Rijckevorsel. Op de foto ontbreken Foeke Zeilstra – die maakte de foto – en Wim Kooij.

Commissie Cultuur

PortiekMuziek in het Benoordenhout

Op zaterdag 17 september brengt het Residentie Orkest in samenwerking met de wijkvereniging klassieke klanken naar het Benoordenhout. Een ensemble van het orkest geeft dan om 11.00 uur in de Duinzichtkerk voor wijkbewoners een gratis buurtconcert van circa een half uur. Aansluitend is er een lunch met broodjes waarvoor de wijkvereniging, met steun van de Duinzichtkerk, speciaal ouderen in Benoordenhout uitnodigt. Voor deze lunch vragen we een vrijwillige bijdrage. Als u daaraan wilt deelnemen, laat ons dat dan even weten door een mail met uw naam te sturen naar evenementen@wvbn.nl.

Het concert wordt gegeven onder de noemer PortiekMuziek, een initiatief van het Residentie Orkest om de komende jaren in de Haagse wijken een kleine serie (klassieke) muziekuitvoeringen ten gehore te brengen. Bij het ter perse gaan van het wijkblad waren repertoire en samenstelling van het ensemble nog niet bekend. Kijk daarvoor op de website van de wijkvereniging onder de rubriek Kunst en Cultuur of in de rubriek Agenda.

PortiekMuziek is onderdeel van het project Symphony 2030, een reeks cultureel maatschappelijke activiteiten van het orkest waarmee het zich committeert aan de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. Ook zet het zich, samen met de inwoners van de stad en diverse partners, in voor een mooier Den Haag.

Over dit bijzondere, sinds 2021 bestaande initiatief, schrijft Sanne Tieke, projectleider van Symphony 2030: 'Muziek kan alles. Muziek verbindt en stimuleert ontmoetingen. Muziek brengt mensen met verschillende achtergronden samen. Muziek inspireert, verbeeldt, verrast en verwondert. Nieuwe ideeën krijgen vorm, bijzondere verhalen worden gedeeld en het gesprek wordt opgezocht. Met muziek krijgen dromen ruimte. Onder de vlag Symphony 2030 verbindt het Residentie Orkest met PortiekMuziek jong en oud, buurtbewoners en de stad met de kracht van muziek. Met kleine ensembles brengen musici van het Residentie Orkest klassieke muziek naar de Haagse wijken. Verrassende en spannende klanken, vaak in combinatie met andere kunstvormen. We treden daarbij op voor portiekflats, in binnentuinen en parken, maar ook in buurthuizen, bibliotheken, kerken en wijktheaters. Middels muziek brengen we mensen samen, stimuleren we betrokkenheid bij elkaar en de wijk. Portiekmuziek is onderdeel van Symphony 2030, de maatschappelijke programmering van het Residentie Orkest.'

Terug naar de natuur

Bezoekers aan het concert in de Duinzichtkerk worden nadrukkelijk uitgenodigd zich aan te melden voor een middag met muzikale (concert-)wandelingen en hapjes die het orkest organiseert met als thema 'Terug naar de natuur' op donderdag 29 september bij kasteel Duivenvoorde. Ook dit evenement is gratis, waarbij met speciale bussen wordt gezorgd voor uit-en-thuis-vervoer. Ook kunnen er in Amare orkestrepetities worden bijgewoond. Bezoek voor actuele informatie over deze activiteiten de websites van het kasteel Duivenvoorde: kasteelduivenvoorde.nl en/of van het orkest residentieorkest.nl. U kunt zich ook aanmelden door een mailtje te sturen naar evenementen@wvbn.nl.

Hanne Vriens-de Charro,
commissie Cultuur

uw huis, onze zorg!

makelaars & taxateurs

Bezuidenhoutseweg 110A
2594 AZ Den Haag

+31 (0)70 34 74 433
www.svdmakelaars.nl
info@svdmakelaars.nl

steenks
& van deelen.

NVM

volg ons ook op:

Nieuw geopend sinds 2020

070 412 7151

Schoenmakerij Lauwers

Johannes Bildersstraat 77 (Hoytemaplein)

Sleutel duplicatie

En het plaatsen van deursloten

Schoenreparatie door experts

Ontvang bij ons een **gratis beschermende laag** op uw schoenen bij vervanging van hakken of zolen.

Ruim assortiment mooie riemen

Breitnerlaan 74
2596 HD Den Haag
070-3245258

POLS Dry Cleaning

Het team van stomerij Pols strijkt alles met de hand.Ook kunt u bij ons terecht met uw gordijnen, dekbedden, slaapzakken, lakenpakketten en huishoudwas.

Our professionals all iron your laundry by hand! But we also dry clean your curtains, sleeping bags, linens, comforter and your regular laundry.

Wat kunt u doen voor uw wijkvereniging?

De Wijkvereniging Benoordenhout is een organisatie VOOR wijkbewoners, DOOR wijkbewoners. Deze organisatie wordt geheel gedragen door vrijwilligers, van het bestuur, tot aan de vele commissies en de redactie van het wijkblad. De leuke en belangrijke evenementen, projecten en commissies kunnen niet bestaan zonder uw bijdrage aan onze vereniging. Deze bijdrage kunt u leveren door lid te worden van de vereniging, maar ook door u op te geven als vrijwilliger.

Vrijwilliger van de wijkverenging worden, kan inhouden dat u een uur per week vrijmaakt en zitting neemt in een commissie, of eenmalig een aantal uren meehelpt tijdens een evenement. Denk hierbij aan de organisatie van Koningsdag, de Zeepkistenrace (helaas dit jaar afgelast door gebrek aan vrijwilligers), het Ukraine Committee, de commissie Ruimtelijke Ordening, de commissie Kunstroute, de organisatie van het lustrum of de Sinterklaasintocht.

Door mee te helpen aan een evenement of in een commissie leert u op een ontspannen manier andere wijkbewoners kennen en draagt u bij aan meer verbinding en betrokkenheid van de bewoners in ons prachtige Benoordenhout. Er is altijd wel een mogelijkheid om u verdienstelijk te maken in onze gezellige wijk! Doet u mee?

Informatie opvragen of aanmelden kan door een e-mail te sturen aan:
Eva Slootweg (portefeuille Vrijwilligers)
via Eva.Slootweg@WVBN.nl
of vrijwilligers@WVBN.nl
Bellen of een whatsapp sturen mag ook: 06 51564351

Vrijwilliger gezocht

Bestuurslid communicatie Wijkvereniging Benoordenhout

Als bestuurslid communicatie draag je bij aan de ontwikkeling van ons communicatiebeleid en de realisatie ervan. Tevens ben je betrokken bij alle besluitvorming en fungeer je als aanspreekpunt. Je adviseert over doelgroepsgerichte communicatie en de positionering van de wijkvereniging. Belangrijk is het vergroten van haar zichtbaarheid op sociale media. Je werkt samen met bestuurs- en commissieleden en draagt bij aan een verdere professionalisering van onze organisatie.

Geïnteresseerd? Mail naar voorzitter@wvbn.nl

André van den Heuvel

m'n
maaldrink notarissen

Van Bylandthuis
Benoordenhoutseweg 46
2596 BC Den Haag

T 070 219 09 09
E info@maaldrinknotarissen.nl
W www.maaldrinknotarissen.nl

Alles goed geregeld, gewoon bij u om de hoek.

MACKAY & CO
UITVAARTBEGELEIDING

VOOR EEN MOOIE UITVAART MET AANDACHT VOOR PERSOONLIJKE WENSEN

ALEXANDRA REMPT – MACKAY

070 - 2210 4 57
INFO@MACKAYENCO.NL

GENTSESTRAAT 103
WWW.MACKAYENCO.NL

Stichting Het Portret Spreekt presenteert
www.hetportretspreekt.nl

De Vergissing versie II

Een play reading over de koloniale oorlog in Indonesië
van **Han Ponneker**

v.l.n.r. Roelant Radier, Linda Møller, Joop Keesmaat, Albertine de Kanter, Casper van Bohemen, Robert Rosier

Foto Hans Luyendijk

Data: 16, 23 en 28 oktober 2022
Muzee Scheveningen www.muzeescheveningen.nl

Florence Oostduin

Wanneer u lichamelijke of psychogeriatrische zorg nodig heeft, dan kunt u wonen in woonzorgcentrum Oostduin aan de Goetlijfstraat. U woont of zelfstandig in een van onze appartementen of binnen onze zorgafdeling. Naast de zorg biedt Oostduin u nog veel meer, ook op het gebied van uw welzijn. Heeft u tijdelijk een verblijf met zorg nodig? Ook dan kunt u bij ons terecht.

VRAGEN? WIJ HELPEN U GRAAG!

Florence Oostduin
W www.florence.nl, **T** 070 - 41 31 000, **E** info@florence.nl, Florencezorg

Feel Fit
actief bewegen in een ontspannen sfeer

Bodyshape / BBB / Pilates / Yoga / Feel Fit Man
Buitenlessen op landgoed Clingendael

nu ook
Oudere Seniorenlessen
(70+)!

Magda Oord • Tennispark WW • van Hogenhoucklaan 35
070 - 3062505 / 06-53685547 • magdaoord@kpnmail.nl
www.feelfitdenhaag.nl

ContactClub Benoordenhout 55+ (CCB)

Als u dit leest, zitten we midden in de zomer. Hopelijk zijn de diverse crises in hevigheid wat afgenomen.

De lezing van Paul Gerretsen, voorheen rector van het VCL, van 16 juni ('Zand en Veen. Den Haag, een samenleving van rangen en standen') was een groot succes, met sterke participatie van de ruim vijftig deelnemers. Onze excursie van 4 augustus naar twee mooie tentoonstellingen in het prachtige Singermuseum in Laren (NH) hebben we bij het verschijnen van deze aflevering van het wijkblad net achter de rug.

Op 9 september gaan wij per bus naar de Beeldengalerij en het arboretum Het Depot in Wageningen. De Beeldengalerij is een museaal podium voor hedendaagse beeldhouwkunst. Daar zijn op dit moment diverse educatieve programma's en een tentoonstelling van de beeldhouwer Emile van der Kruk. Op 15 september om 14.30 uur geeft Monique Varma een lezing over de schilders Jan Toorop en zijn dochter Charley Toorop. Monique zal met een ongetwijfeld heel bezielende en enthousiaste presentatie de overeenkomsten en verschillen in het werk van deze beide bijzondere schilders belichten. Op 24 september is er een mosselavond bij Chateau Bleu.

De excursie van begin oktober staat nog niet vast. Wel staat vast dat Trudi Noordermeer, tot 1 oktober Departementshoofd Bibliotheek en Archief van de Universiteit Antwerpen en daarna wijkgenote, op 13 oktober om 14.30 uur een lezing zal geven onder de titel 'De moderne bibliotheek: van middeleeuws handschrift tot elektronische informatie, plaatsen voor ontmoeting, studie, co-recreatie en ontspanning'. Mogelijk geeft die lezing inspiratie bij het denken over de wijkbibliotheek die hopelijk weer in onze wijk zal verrijzen. Meer gedetailleerde informatie over alle activiteiten kunt u vinden in onze periodieke nieuwsbrieven die onder de leden van de CCB worden verspreid en ook op de website van de wijkvereniging staan.

Onze lezingen zijn gratis voor leden van de CCB. Niet-leden van de CCB kunnen ook deelnemen, tegen betaling van € 5,- ter plekke. Geïnteresseerden wordt verzocht zich vooraf aan te melden via: voorzitterCCB@wvbn.nl of 06 477 87 109. Aan onze excursies (met eigen bus) en diners kunnen alleen leden van de CCB deelnemen. U kunt lid van de CCB worden, als u lid van de wijkvereniging bent of wordt. Het lidmaatschap van de CCB kost € 9,50 per jaar (naast de contributie van € 12,50 per jaar voor het lidmaatschap van de wijkvereniging). U kunt zich voor beide lidmaatschappen aanmelden bij Mirjam Kroemer. Dat kan op vier manieren: via de website wvbn.nl van onze wijkvereniging, of per e-mail leden@wvbn.nl, of per post naar Sonderdankstraat 27, 2596 SB Den Haag, of per telefoon 070 3240307.

Jan van Kreveld
voorzitter/secretaris van de CCB
06 477 87 109
voorzitterCCB@wvbn.nl

Beeldengalerij Het Depot in Wageningen. Foto Hay Kranen, Wikimedia Commons

DuurSaam

Zo maken onze kinderen duurzaamheid hip

Spoiler alert voordat u verder leest(!): in dit artikel wordt de oplossing van de rebus op deze bladzijde gegeven. Wilt u de rebus eerst zelf oplossen dan adviseren wij direct naar de rebus te gaan en te wachten met het lezen van de tekst.

Welke hippe ideeën heeft de jeugd uit het Benoordenhout voor het verduurzamen van de wijk (en breder)? Deze vraag stond centraal in de prijsvraag die het wijkinitiatief maakte voor kinderen in de leeftijd van zeven tot en met vijftien jaar. Door het oplossen van de rebus en het insturen van een duurzame tip maakten de deelnemers kans op twee Duinrell-tickets. De rebus was online te vinden via duursaambenoordenhout.nl en werd uitgedeeld op diverse basisscholen in onze wijk.

Bewustwording

De rebus bleek populair en er werden een kleine dertig tips ingestuurd die wij graag – ter inspiratie – met u delen. De tips kunnen grofweg in drie categorieën worden ingedeeld. Een flink aantal adviezen was gericht op bewustwording zoals het maken van een aangrijpende poster met een vosje en teksten als 'red de vosjes door duurzaam te leven', het organiseren van een klimaatdag met duurzame optredens, een duurzame challenge al dan niet via TikTok, of het maken van een duurzaam liedje door een populaire artiest.

Consuminderen

De tweede categorie met tips richt zich op recyclen en 'consuminderen'. Zo werd er geopperd om verzamelpunten op te richten waar mensen hun (kapotte) apparaten naar toe kunnen brengen voor reparatie en/of een tweede leven in ruil voor een duurzaam cadeautje. Een andere tip was om kleding door te geven aan anderen. Een aantal adviezen ging over het 'consuminderen' van plastic. Zo werd er geadviseerd om een herbruikbare waterfles te gebruiken in plaats van plastic waterflessen, of losse thee in plaats van theezakjes. Ook tipte een deelnemer om een actie te starten om plastic flessen in te zamelen en adviseerde een andere deelnemer korter te douchen en de kachel lager te zetten. Een laatste tip was niet alleen duurzaam maar ook gezond: 'maak minder gebruik van iPads, telefoons en computers en ga in plaats daarvan meer buiten spelen.'

Innovaties

De laatste categorie met tips en adviezen bestaat uit innovaties. In deze categorie sprongen er drie innovaties uit. Zo bedacht een deelnemer om een laagje op kleding te drukken dat er voor zorgt dat kleding minder snel vies wordt waardoor je minder hoeft te wassen. Een ander kwam met het idee van zelf-sorterende prullenbakken en iemand opperde om zelf elektriciteit op te wekken met de vibraties van gitaarsnaren die ontstaan bij het bespelen van een gitaar.

De jury was blij verrast met alle innovaties, tips en adviezen die binnenkwamen en had moeite om twee winnaars aan te wijzen. Na lang beraad werden de volgende twee winnaars kozen: Olivier Mollema met zijn tip voor zelf-sorterende prullenbakken en Anthony de Bruijn met zijn tip voor een jaarlijks(e) duurzaamheidsdag/feest op het Malieveld, waar overdag scholen heen kunnen om spelenderwijs iets over duurzaamheid te leren. 's Avonds een mooi duurzaam feest met biologisch afbreekbaar vuurwerk als afsluiting.

Dank aan alle deelnemers voor de mooie inzendingen. In het najaar van dit jaar volgt een nieuwe prijsvraag.

Wijkinitiatief DuurSaam Benoordenhout

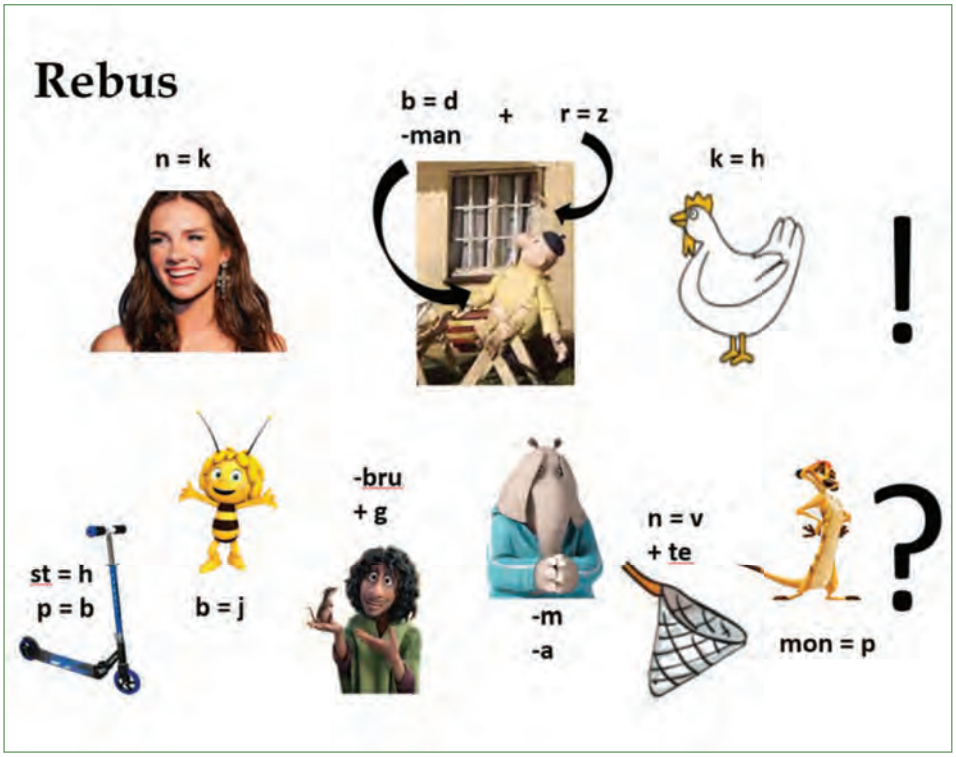

Oplossing rebus:
Maak duurzaam hip! Heb je nog een vette tip?

Bewoners aan het woord

Ervaringen met een hybride warmtepomp

Het verlagen van de energierekening staat volop in de belangstelling. In het artikel 'Mijn huis klaar voor de toekomst' – in de afgelopen juni-editie van het wijkblad – bespraken we de vier stappen om te verduurzamen. In dit artikel gaan we dieper in op stap vier: het besparen van aardgas met een hybride warmtepomp. En staan we stil bij de ervaringen van wijkgenoten.

Maar eerst wat achtergrondinformatie. Een hybride warmtepomp is een combinatie van een elektrische warmtepomp en een gasgestookte cv-ketel. Doordat de cv-ketel minder 'aan' hoeft te staan (namelijk alleen op koude dagen en voor tapwaterbereiding), bespaar je gas. Het elektriciteitsverbruik neemt wel toe door de warmtepomp. Netto kun je op energiekosten besparen. Bovendien, als je groene stroom gebruikt of eigen zonnepanelen hebt, is dat milieuvriendelijk. Een hybride warmtepomp bestaat uit een buitendeel (zie foto), dat in de tuin of op het dak staat, en een binnendeel (zie foto) dat vlak bij de cv-ketel staat. We spraken met een aantal bewoners over hun ervaringen.

Het buitendeel, met Rogier Groeneveld van DuurSaam Benoordenhout

Het binnendeel

Ervaringen in onze wijk

Pieter woont met zijn vrouw in een appartement op de benedenverdieping in de Van Neckstraat. Vijf jaar geleden hebben ze energiebesparende maatregelen genomen. Er is dubbelglas geplaatst en de vloer en een deel van de binnengevel zijn geïsoleerd. Er kwamen zonnepanelen op het dak en er werd een hybride warmtepomp geplaatst. Het binnendeel naast de cv-ketel en het buitendeel in de schuur in de tuin. Door al deze ingrepen daalde het gasverbruik met zestig procent, van 2.800 m^3 naar 1.050 m^3. Het elektriciteitsverbruik ging omhoog met 1.860 kWh. De extra maatregelen leverden een kostenreductie op van circa veertig procent. Pieter merkte wel op dat de installateur van de warmtepomp destijds nog weinig ervaring had: de buitenunit werd verkeerd geplaatst en er werd gezegd dat de warmtepomp onderhoudsvrij was. Dat is iets om goed in de gaten te houden en waar de energiecoaches van DuurSaam Benoordenout ook voorlichting over kunnen geven.

Henri woont in de Floris Grijpstraat in een statig rijtjeshuis. Ook hier zorgt een hybride warmtepomp voor comfortabele verwarming. In het huis werden een vloerisolatie, tochtstrips en voorzetramen geplaatst. De radiatoren bleven ongemoeid. Het binnendeel staat in de kelder bij de cv-ketel. Het buitendeel staat in de tuin tegen de gevel onder een afdak. Op die manier hebben de buren geen last van het geruis. De hybride warmtepomp in combinatie met een nieuwe cv-ketel zorgen voor een aanzienlijke besparing van twintig procent op de energierekening. De 24 PV-panelen zorgen nog eens voor fors extra rendement. Henri raadt aan om eens een installateur van buiten de regio te proberen: zij hebben het over het algemeen minder druk en leveren goede kwaliteit tegen een lager uurtarief.

Overweegt u een hybride warmtepomp?

Uw woonsituatie is bepalend voor de prestaties van een hybride warmtepomp. Een standaard hybride warmtepomp kost circa € 6.000. Het financiële rendement hangt sterk af van het isolatieniveau, de radiatoren, het tapwatergebruik en de actuele energieprijzen. Ook zijn er aandachtspunten qua plaatsing in verband met geluid en moet mogelijk de meterkast gewijzigd worden. Wilt u de mogelijkheden van een hybride warmtepomp voor uw woning verkennen? Vraag dan een gesprek aan met één van onze energiecoaches via onze website duursaambenoordenhout.nl. Zij kunnen u belangeloos helpen de mogelijkheden voor uw huis in kaart te brengen. Overweegt u aanschaf, laat u goed adviseren door een erkende installateur.

Wijkinitatief DuurSaam Benoordenhout

mr L.E. Visserhuis
Joods woonzorgcentrum

Voor meer informatie: 070 3143800
of de website: www.jbc-visserhuis.nl

Zelfstandig en verzorgd wonen

Mooi kleinschalig woonzorgcentrum in Benoordenhout, Den Haag met ruime appartementen en verpleeggroepen.

Wilt u zelfstandig blijven wonen en indien nodig verpleeghuiszorg thuis/thuiszorg inschakelen? Dat kan in onze 36 appartementen. Voor ouderen die niet meer de regie over hun leven kunnen voeren, zijn er psychogeriatrische en somatische verpleegplaatsen in zeven kleinschalige woongroepen. Nog geen zorg nodig? Wijkbewoners zijn van harte welkom in ons restaurant.

P Parkeerplaatsen te huur in onze ondergrondse parkeergarage.

Lid worden van de wijkvereniging?

Ja, doen!

Mail uw naam en adres naar mirjam.kroemer@wvbn.nl en maak € 12.50 over op rek nr NL34 INGB 0003804427 t.n.v. Wijkvereniging Benoordenhout

Een waardig afscheid van uw huisdier

Jarenlang maakt uw huisdier deel uit van uw gezin. Als de tijd van overlijden komt is dat een emotionele periode. Het is heel belangrijk om deze periode op een waardige en liefdevolle wijze af te sluiten.

HAAGLANDEN HUISDIEREN CREMATORIUM kan de crematie geheel overeenkomstig uw persoonlijke wensen verzorgen.

Sinds 1983 verzorgen wij crematies van huisdieren. Een passend en waardig afscheid helpt bij het verwerken van het verlies van uw huisdier. Wij beschikken over ruimtes waarin u met elkaar afscheid van uw huisdier kunt nemen.

U heeft keuze uit een groepscrematie of individuele crematie.

Bij een groepscrematie ontvangt u een schriftelijke bevestiging en wordt de as door ons verstrooid over zee.

Als u kiest voor een individuele crematie wordt uw huisdier apart gecremeerd. U bepaalt dan zelf wat u met de as wilt doen, van zelf uitstrooien tot een mooi plekje bij u thuis of in de tuin. Hiervoor hebben wij een zeer ruime keuze aan urnen. Het is ook mogelijk de as in een sieraad of een tatoeage te verwerken.

Tijdens onze openingstijden kunt u uw huisdier zelf komen brengen en worden uw wensen voor de crematie besproken. In het geval dat u niet zelf met uw huisdier naar ons toe kan komen kunnen wij voor het vervoer zorgen, zowel vanaf uw huis als vanaf de dierenarts. Als uw huisdier dan bij ons is aangekomen nemen wij contact met u op en nemen wij de wensen voor de crematie met u door.

HAAGLANDEN HUISDIEREN CREMATORIUM is gevestigd aan de Orionstraat 8 in Den Haag (Binckhorst).
Ons crematorium is op werkdagen geopend van 09.00 uur tot 21.00 uur en in de weekenden en op feestdagen van 14.00 uur tot 18.00 uur. Daarnaast zijn wij **24 uur per dag bereikbaar** op telefoonnummer **070-3825500**. Voor meer informatie verwijzen wij u naar onze website **www.haaglandencrematorium.nl**.

Onze wijk

Oekraiense vluchtelingen in het Benoordenhout

In het Benoordenhout wonen circa 150-180 Oekraiense vluchtelingen. De Shell-campus aan de Carel van Bylandt-laan, waar zeventig kamers zijn ingericht voor de opvang van vluchtelingen, zit inmiddels vol. Ook wonen er nog Oekraiense vluchtelingen bij mensen thuis. Het gaat erg goed. Kleine ongemakken zoals een fietsenzee op de hoek van de Bachmanstraat, waaraan we zelf hebben bijgedragen, worden als het goed is snel opgelost. De hoop is dat het 'hotel' ook na 1 november 2022 open zal blijven voor de opvang van de vluchtelingen.

Benoordenhout Gastvrij

De circa vijftig vrijwilligers van Benoordenhout Gastvrij zetten zich in om Oekraïense vluchtelingen een warm welkom te geven in het Benoordenhout. Dat doen we door lessen Nederlands en Engels te organiseren en kinderen te helpen op sportclubs een plek te vinden. We hebben laptops, fietsen en muziekinstrumenten geleverd, er zijn kinderateliers georganiseerden en op dinsdag wordt er op HVV gevoetbald. Er zijn ouderenochtenden en kledingweggeefbeurzen georganiseerd bij de American Women's club en etentjes in de Duinzichtkerk. De Shell-campus heeft op 2 juli jl. buurtbewoners uitgenodigd kennis te komen maken met Oekraiense hapjes, bereid door de bewoners. Een groot succes dat ze nog wel een keer willen herhalen. Nog steeds sluiten zich nieuwe vrijwilligers aan met nieuwe talenten en ideeën. Zo zijn we net begonnen met fietslessen en een kunsttour en gaan vrijwilligers binnenkort voorlezen.

Ook de komende maanden verwachten we weer samen met de vrijwilligers, de Duizichtkerk, de American Women's Club, HVV en vele anderen activiteiten te organiseren.

Doe mee!

Elke woensdagavond komen we bij elkaar bij de ANWB om 20.00 uur. U bent meer dan welkom, ook als u eenmalig ergens hand en spandiensten wilt verrichten. We hebben een wekelijkse email-nieuwsbrief waarin we de buurt op de hoogte houden. Daarin zullen ook oproepen verschijnen voor specifieke noden en expertises. U kunt zich daarop abonneren door een e-mail te sturen aan oekraine@wvbn.nl of door de QR te scannen. Houdt ook de website van de wijkvereniging in de gaten en de facebookpagina Benoordenhout Oekraïne.

Samen geven we de Oekraïense vluchtelingen een warm welkom in het Benoordenhout!

Susan Cohen Jehoram

Holstege

Advocaten en Mediation

Wij bieden deskundige juridische begeleiding op alle aspecten van echtscheidingen en verbroken relaties. Onze focus hierbij is om in onderling overleg bestendige afspraken te maken, zonder langslepende procedures, maar met een complete oplossing. Wij staan u bij als mediator of als advocaat.
Neem voor een vrijblijvende kennismaking contact met ons op.

Vestiging Den Haag (bezoek- en postadres): Nassaulaan 1b, 2514 JS
Telefoon: 070-2124391 • Fax: 070-2166346 • E-mail: info@holstegeadvocatuur.nl • www.holstegeadvocatuur.nl

DRY CLEANING OCEAN
STOMERIJ & KLEDING REPARATIES

First Master Cleaner in Holland

UW STOMERIJ MET 25 jaar ERVARIN

- Gordijnen & Vitrages
- Dekbedden & Lakenpakketten
- Kledingreparatie
- Suède- Leer & Bont Reiniging
- Tapijtreiniging
- Specialist in designerkleding

Weissenbruchstraat 47
2596 GB Den Haag
070 - 328 03 83

Ma t/m Vr	08:30 - 17:30
Za	09:00 - 15:00
Zondag	Gesloten

GOOGLE REVIEWS
★★★★★
81 Beoordelingen

www.drycleaningocean.nl

Zeer geslaagde opkomst bij de Kunstroute 2 en 3 juli

KUNST ROUTE BENOORDENHOUT

Op zaterdag 2 en zondag 3 juli 2022 waren er op 22 locaties 41 kunstenaars die hun kunst voor het publiek open stelden. De deelnemers van onze kunstroute exposeerden een breed scala aan kunstvormen: schilderen, glaskunst, botanische aquarellen, sieraden, keramiek, weven en beeldhouwkunst. De belangstelling was groot. Op veel locaties waren ongeveer honderd bezoekers per dag en op diverse plekken zorgden muzikanten voor een sfeervolle entourage. Met zoveel enthousiaste deelnemers en kunstliefhebbers gaan we met veel plezier weer voorbereidingen treffen voor de Kunstroute 2023.

Namens de Kunstroutecommissie,
Brigitte, Eveline, Truus, Peter, Hanne
Foto's 070fotograaf

Stijl & Traditie
JOHAN VAN DER MEER UITVAARTZORG

De uitvaart in de stijl van het leven

Invulling geven aan uw eigen wensen met deskundige begeleiding en oog voor detail.

Kleinschalig maar wel direct benaderbaar. Voor plechtigheden in huiselijke kring, kerk, crematorium, begraafplaats, theater of anders...

Opbaring thuis, in de wijk of elders; het kan. Met jarenlange ervaring in Benoordenhout en omgeving. Met Stijl en gevoel voor Traditie.

Graag nodig ik u uit voor een kosteloos en oriënterend gesprek, dat kan ook bij u thuis.

Wij zijn dag & nacht voor u bereikbaar:
070 - 70 70 007 of 06 - 57 344 442

E bericht@stijlentraditie.nl
I www.stijlentraditie.nl

Adverteren in het Benoordenhout?

Formaten en tarieven excl 9% BTW

1/1 pagina € 550,00 per plaatsing
1/2 pagina € 375,00 per plaatsing
1/2 pagina € 375,00 per plaatsing
1/3 pagina € 250,00 per plaatsing
1/3 pagina € 250,00 per plaatsing
1/6 pagina € 120,00 per plaatsing

24/7 ISLAM HOTLINE
085 0606 558

Ahmadiyya Moslim Gemeenschap, Liefde voor iedereen, Haat voor niemand.
Oosduinlaan 79 | 2596JJ | Den Haag | T: 070-3245902 | Alislam.org | Islamnu.nl

Matzinger Eversdijk
Notarissen

Alexander Gogelweg 32
2517 JJ Den Haag

T (070) 35 88 000
F (070) 35 88 707

E notaris@matzingereversdijk.nl
I www.matzingereversdijk.nl

Wethouder Bruines onthult AED in het Benoordenhout

Op 18 mei heeft wethouder Saskia Bruines bij de praktijk van de huisartsen Galjaard en Voorkamp op de hoek Ruychrocklaan en de Van Alkemadelaan een AED onthuld. Deze en ook vier andere konden worden geplaatst uit het wijkbudget dat de gemeente Den Haag voor het Benoordenhout beschikbaar had gesteld. In de gehele wijk zijn voor een ieder toegankelijke AED's aanwezig. Een AED wordt ingezet na een hartstilstand. De overlevingskansen worden vergroot als een AED zo snel als mogelijk gebruikt wordt. Saskia Bruines was verheugd dat er nu AED's in de publieke ruimtes zijn, doch deze apparaten moeten wel gebruikt gaan worden volgens de wethouder! Volgens Wouter Verbeek, een van de initiatiefnemers kan iedereen na een training van twee uur met een AED werken.

Wethouder Saskia Bruines, Wouter Verbeek, Fanne Galjaard, Lydia Voorkamp en René Glaser

De ANWB stelt ruimte beschikbaar voor de trainingen. Alle wijkgenoten kunnen zich vanaf nu inschrijven. De kosten zijn 15 euro. Dankzij de gemeente Den Haag kan een zo laag bedrag gevraagd worden.

Mede-initiatiefnemer Arie Raats heeft al diverse keren in de wijk een AED met succes ingezet! Het is nu aan de bewoners om zich op te geven en zo snel mogelijk de cursus te volgen. Dat kan op info@rlt-nederland.nl. Zie ook de website rlt-nederland.nl.

René Glaser

Benoordenhout Begroot
Bloemen en bijen aan de Hart Nibbrigkade

Het oorspronkelijke plan van mevrouw Marja van Loopik was het beplanten van kale boomspiegels bij haar in de buurt. Daarmee werd ze een van de winnaars van het project Benoordenhout Begroot.

Toen het op de uitvoering aankwam, twijfelden de medewerkers van groenvoorziening van de gemeente over de haalbaarheid van het plan. Te veel boomspiegels zouden in de schaduw liggen en dat is natuurlijk niet bevorderlijk voor een weelderige plantengroei.

Er kwam een alternatief in de vorm van zes bloembakken. Die zijn op 23 juni jl. geplaatst op en bij de brug aan de Hart Nibbrigkade. Bewoners van Uilennest kunnen daardoor genieten van een extra stukje natuur. Maar dat was niet de enige doelstelling van mevrouw Van Loopik. Zij wilde ook het leefgebied voor tuindieren verbeteren. Daarom koos ze voor een inheemse beplanting van onder andere geraniums, vingerhoedskruid en grasklokjes. Daar zijn bijen en vlinders namelijk dol op. En zo draagt haar plan ook bij aan natuurbehoud.

De bakken vragen uiteraard wel enig onderhoud. Denk aan af en toe wat onkruid verwijderen en bij lange droogte is het aan bewoners om de planten water te geven. Daartoe heeft de gemeente twee gieters beschikbaar gesteld. Na een oproep op What's Up Benoordenhout meldde zich al snel een buurtgenoot van mevrouw Van Loopik. En zie: natuurbehoud leidt ook tot sociale contacten. Hoe mooi kan het zijn!

Marion Toorenvliet

Mevrouw Marja van Loopik bij de nieuwe plantenbakken op de brug aan de Hart Nibbrigkade.

Burgemeester Van Zanen: ‘Het leven is rijker als je het deelt’

Op een zonnige dag in mei verzamelt een klein gezelschap zich bij De Rode Olifant, ofwel het pand aan de Zuid-Hollandlaan waarin Spaces is gevestigd. Het bestaat uit burgemeester Van Zanen en zijn woordvoerder Fleur Venner, onze 070fotograaf Frank van der Leer en ondergetekende. Tijdens zijn bezoek aan onze wijk in maart van dit jaar gaf de burgemeester aan dolgraag een keer de toren van dit markante gebouw te willen beklimmen. Frank heeft dat in zijn oren geknoopt en een torenbezoek geregeld. Als extraatje mag ik mee om de burgemeester te interviewen. Dat moet wel tijdens de beklimming gebeuren, want veel tijd is er niet beschikbaar in zijn volle agenda. Remco van Noppen, beheerder van Spaces, neemt ons onder zijn hoede.

De eerste etappe gaat met de lift. We stappen uit op de vierde verdieping en Remco opent een onopvallend deurtje. Daarachter zien we houten trappetjes, waarlangs we naar boven klimmen. De eerste stop is het dak van het gebouw. Onder een blauwe lucht strekt onze wijk zich uit. Wat opvalt: het vele groen én de talrijke zonnepanelen. Verder naar boven gaat het, de trappetjes lijken steeds smaller te worden. Opnieuw opent Remco een deurtje, en dan staan we – één voor één – op het kleine driehoekige balkonnetje boven de kop van de olifant aan de gevel van de toren. Het uitzicht is hier nóg mooier: de stad ligt aan onze voeten. We gaan nog verder naar boven tot we op een platform staan waar we de glas-in-loodramen kunnen bewonderen. Frank beklimt nog het laatste wiebelige laddertje om vanaf de top van de toren de stad te kunnen fotograferen.

Terwijl we op hem wachten, vertelt Van Zanen dat hij vroeger regelmatig in het Benoordenhout kwam. ‘Mijn schoonhouders woonden in de Schiefbaanstraat. Als we hen bezochten, maakten we fietstochtjes en gingen we winkelen in de Van Hoytemastraat. Ik kende Den Haag natuurlijk ook al door mijn werk. Ik moest er regelmatig zijn, als partijvoorzitter, als burgemeester van Utrecht en als voorzitter van de VNG. Ook heb ik hier mijn militaire dienst vervuld, bij de Koninklijke Luchtmacht in de Binckhorst. Maar het is zó anders om er nu te wonen. Je fietst en wandelt er, je maakt leuke en minder leuke dingen mee.’

Ik vraag Van Zanen wat hem is opgevallen bij zijn bezoek aan de wijk in het voorjaar van 2022. ‘Mij zijn vooral de zeer betrokken bewoners bijgebleven, die op een open manier praatten over hun stukje stad’, antwoordt hij. ‘Ze realiseren zich dat ze hier schitterend wonen. Tegelijkertijd zijn het heel gewone mensen met heel gewone zorgen.’

Het wordt tijd om weer af te dalen. Als we weer in de indrukwekkende hal op de begane grond zijn aanbeland, is er de rust voor de volgende vraag. Zojuist hebben we Den Haag aan onze voeten zien liggen, toch ook bekend als een stad van tegenstellingen. Ik vraag de burgemeester hoe hij dit ziet en ervaart. ‘Er zijn grote contrasten’, beaamt Van Zanen. ‘Op mijn vraag hoe ik de stad het beste kon leren kennen, zei-

den mensen onafhankelijk van elkaar: begint u bij de Javastraat en fietst u dan de hele Laan van Meerdervoort af tot Kijkduin. Dat heb ik meerdere keren gedaan en inderdaad, onderweg kom je grote verschillen tegen. Je fietst van wijk A naar wijk B en ineens ben je in een totaal andere wereld.'

Hoe breng je deze werelden dichter bij elkaar? Hier ziet Van Zanen voor zichzelf een rol. 'Allereerst ben ik natuurlijk verantwoordelijk voor mijn portefeuille, openbare orde en veiligheid. Daarnaast richt ik mij op de transparantie van het bestuur en op het terugwinnen van het vertrouwen van de burgerij in de politiek. Dat heeft met de tijdgeest te maken. Ten derde staat mijn werk in het teken van het bouwen van bruggen en het vormen van nieuwe coalities tussen de verschillende wijken. En dan niet zozeer de wijken, maar vooral de mensen. Dat kán ook. Ik ben zoveel mooie voorbeelden tegengekomen. Neem nou het Haags Verhaal, een initiatief dat verschillende groepen mensen bij elkaar brengt: de fanfare uit wijk A en het voetbalteam uit wijk B, of conservatoriumstudenten en Pakistaanse vrouwen. Dat zou je nooit bedenken! Er komen allemaal geweldige ontmoetingen en ideeën uit voort. Zo geven leden van het Residentieorkest les aan kinderen uit wijken die het wat minder breed hebben. Laatst hield het orkest een fundraising-bijeenkomst om instrumenten voor deze kinderen aan te schaffen. Prachtig! Zo verbind je de *haute* cultuur met het *haut* talent.'

Als burgemeester komt Van Zanen overal. 'Mensen nemen mij in vertrouwen. Ik zie mensen die het goed hebben en mensen die het wat minder goed hebben. En misschien ben ik in staat om bij te dragen aan het slechten van die soms denkbeeldige muren, samen met mijn medewerkers en met actieve bewoners, winkeliers en ondernemers. Die muren hoeven er helemaal niet te zijn. Je kunt je opsluiten in je ellende of in je rijkdom. Maar het lijkt me dat je leven zoveel rijker is als je het deelt, zowel je ellende als je weelde of je succes. Ik probeer daar op elk moment van de dag voor open te staan en verbindingen te leggen. We gaan zien wat dat oplevert en ik hoop lang burgemeester van Den Haag te blijven. Maar dat is aan de politiek. En ook een beetje aan jullie.'

Fleur komt waarschuwen dat het tijd is voor de volgende afspraak: een ontmoeting met actieve buurtmoeders in de wijk Berestein. En weg is onze burgemeester weer – om nieuwe bruggen te slaan.

Anne-Helene Borgts-Kooijmans
Foto's 070fotograaf

bouwen & wonen

briedé
sinds 1895

thuisin
mooi wonen

Raamdeco op maat gemaakt
20% korting*

Laan van Nieuw Oost Indië 72 (hoek Theresiastraat) Den Haag
T (070) 383 82 75 I www.briede.nl E info@briede.nl

Actie geldig tot 30 september 2022.
* Vraag naar de voorwaarden in de winkel.

Een thuis vind je samen met **Estata**.

Met onze persoonlijke aandacht, ons unieke netwerk en brede aanbod zorgen wij ervoor dat jij krijgt waar je echt blij van wordt!
www.estata.nl

070 350 70 50 info@estata.nl

AANKOOP | VERKOOP | AANHUUR | VERHUUR | BEHEER | TAXATIES | NVM MVA CERTIFIED EXPAT BROKER

Muziek in de American Protestant Church

Scratchkoor:
Requiem van John Rutter

Op zaterdag 25 september 2022 organiseert het APCH Choir een scratchkoordag. Op deze dag zal het scratchkoor o.l.v. John Bakker delen uit het Requiem van John Rutter instuderen. Deze scratchkoordag zal 's middags van 16.00 tot 17.00 uur worden afgesloten met een Afternoon Tea Concert. Tijdens het concert worden de ingestudeerde werken ten gehore gebracht. Tijdens het concert wordt het scratchkoor ondersteund door enkele professionele zangers. Deze nemen ook de solo's voor hun rekening. U zult verbaasd zijn hoe mooi het koor klinkt na één dag hard werken met elkaar. We vragen iedereen met muzikale- of zangervaring om zich in te schrijven voor deze dag.

Heeft u belangstelling om mee te doen aan deze dag, stuurt u dan z.s.m. en het liefst vóór 10 september 2022 een e-mail aan John Bakker, musicdirector@APCH.nl. Na inschrijving zal vanaf half augustus informatie worden toegestuurd met uitgebreide informatie over deze dag.

Afternoon Tea Concert

Het eerste Afternoon Tea Concert van het nieuwe seizoen, op zaterdag 10 september 2022, is een concert met een feestelijk verrassingsprogramma. Het programma zal worden verzorgd door zangers van het Golden Circle Ensemble met John Bakker als begeleider en pianist op onze nieuwe vleugel, een Yamaha C5.

Het concert begint om 16.00 uur en duurt ongeveer een uur. Vanaf 15.30 staat er koffie en thee klaar. De toegang is gratis. Een vrijwillige bijdrage wordt zeer op prijs gesteld. Voor meer informatie kunt u mailen naar John Bakker: musicdirector@apch.nl.

The American Protestant Church of The Hague, Esther de Boer van Rijklaan 20, Den Haag

Archeologie van de moderne tijd

Naar aanleiding van het artikel in nummer 2022-1 van dit wijkblad over *scoria bricks* (de blauw glanzende straatstenen die je op verschillende parkeerplaatsen in onze wijk kunt zien) reageerde onze wijkgenoot T.P.J. van Veeren. In 2016 zag hij dat het waarschijnlijk deze bijzondere straatsteen is die verstopt lag onder de oude asfaltlaag van de Van Alkemadelaan. Die asfaltlaag werd indertijd keurig afgebikt en vervolgens is de weg opnieuw geasfalteerd. We kunnen dit navertellen omdat onze wijkgenoot de werkzaamheden aan de weg fotografeerde.

De foto's, die ter hoogte van de Van Neckstraat werden genomen, zonden we aan Stichting Haags Industrieel Erfgoed (SHIE). Vincent Voorhoeve van de SHIE was zeer verheugd door de inbreng van onze wijkgenoot: 'Het is letterlijk en figuurlijk een extra laag in het verhaal over de geschiedenis van Haagse bestrating!' Hij ziet op de foto dat de stenen onder de Van Alkemadelaan er kapot en verrommeld uitzien. Dat kan volgens hem liggen aan een destijds volkomen kapot gereden wegdek, of aan de diverse asfalteringsbeurten die deze straat in de loop der tijd heeft gehad. Een andere mogelijkheid is dat de straat, voordat hij is geasfalteerd, is belegd met een slordig gelegde onderlaag van allerlei (halve) straatstenen. Dit als een soort ondervloer voor het asfalt.

Zo maakt de laag stenen onder het asfalt nu deel uit van de collectie over het stedelijk tapijt van SHIE (meer over de stichting leest u op www.shie.nl). Het zou wat ver gaan deze vondst te vergelijken met de opgraving van een Romeinse heirweg; toch is het een bijzondere. De blauwe *scoria brick* werd immers gedurende slechts de korte periode van minder dan een eeuw geproduceerd: tussen 1872 en 1966. Dankzij de foto van onze wijkgenoot is het vermoeden nu groot dat de steen nu in de ondergrond van de asfaltlaag rustig voor het nageslacht is bewaard.

De manier waarop de straat en de stoep zijn geplaveid, draagt bij aan het karakter van een straat, een buurt en een stad. Daarom doet de SHIE onderzoek naar het plaveisel van weleer. Mocht u nog anekdotes, foto's of andere wetenswaardigheden hebben over de plaveigeschiedenis van de Van Alkemadelaan of andere straten in onze wijk, aarzel dan niet een bericht te sturen aan marthe.fuld@gmail.com.

Marthe Fuld

NassauHuis

070 324 50 50 | info@nassauhuis.com

NASSAUHUIS
MAKELAARDIJ O.G.

Brugrecht advocaten

specialisten in vastgoedrecht

Gespecialiseerd in adviseren en procederen voor zowel commerciële als particuliere partijen in (ver)huur, (ver)koop, (ver)bouw en VVE kwesties.

Neem gerust contact op voor een vrijblijvend kennismakingsgesprek.

mr A.A.S. Wiesmeier-van der Brugge
mr A.S.J. van Etten

Burgemeester Kolfschotenlaan 61 • 2585 DZ Den Haag • 070-3263281 • info@brugrecht.nl • www.brugrecht.nl

KOOP EN VERKOOP | HUUR EN VERHUUR | BEHEER EN (NWWI) TAXATIES

KIMMEL&CO

MAKELAARSKANTOOR

95 JAAR
1927-2022

EXPERIENCE THE DIFFERENCE
ENJOY THE RESULTS

Sophie Jonkers - Leembruggen

Isabelle Esche Rozendaal

Peter de Mos

Barbara van Kampen

Taco Risselada

Wassenaarseweg 31
2596 CE Den Haag

Telefoon +31 (0)70 3 249 249

E-mail info@kimmel.nl
Internet **www.kimmel.nl**

NVM

Kunst in De Bakery

In juli en augustus 2022 is het werk van Dolf Hulst en Heidi van de Water in De Bakery te zien.

In september en oktober 2022 is er het werk van Deidre Smyth en Frank Durand te zien.

Heb je belangstelling om je werk te exposeren? Je kunt je nog opgeven bij atelierroute@wvbn.nl. Er is bij de volgende mini-exposities in november en december 2022 nog plek voor kunstenaars die ruimtelijk werk maken.

De Bakery, Willem Royaardsplein 24

De Kunstroutecommissie

Dolf Hulst

Heidi van de Water

Deidre Smyth

Frank Durand

Herdenking Tweede Wereldoorlog in Azië

Op zondag 21 augustus 2022 is er in de Duinzichtkerk voor de dertiende keer een herdenking van het einde van de Tweede Wereldoorlog in Azië. Onder het thema 'Helen' worden herinneringen van de eerste en de tweede generatie gedeeld, omlijst met muziek. Bijzondere gasten laten zien welke stappen concreet gezet kunnen worden om het proces van helen te helpen.

De bijeenkomst begint om 16.30 uur. De Duinzichtkerk ligt aan de Van Hogenhoucklaan 89. Vanaf 16.00 uur is de kerk open. Na afloop is er gelegenheid om elkaar te ontmoeten. Informatie:

voorzitter@oecumenedenhaag.nl
0651577436

Ad van der Helm, voorzitter Haagse Gemeenschap van Kerken

Indisch Monument Den Haag, detail, foto Wikimedia Commons

De Vries Robbé
makelaars in onroerend goed

Aandacht, tijd en service

Javastraat 47 | 2585 AE Den Haag | 070 - 365 88 44 | info@vriesrobbe.nl | www.vriesrobbe.nl

Koop
Verkoop
Huur
Verhuur
Taxaties

NVM
funda

Chambers Advocaten
familierecht, erfrecht en mediation

Het komt in de beste families voor:
u gaat uit elkaar of krijgt ruzie over de erfenis

Voorkom een vechtscheiding of een slepende familiekwestie. Zorg voor een duurzame oplossing, waarbij uw belangen worden gediend. Kies voor ondersteuning door een specialist van Chambers Advocaten. Wij kunnen u als mediator, advocaat of erfrechtspecialist begeleiden bij onder meer:

- (internationale) echtscheidingen, beëindiging geregistreerd partnerschap en samenleving
- alimentatiekwesties
- gezag en omgangsregelingen, opstellen van ouderschapsplan
- verdeling huwelijks- en partnerschapsvermogen
- afwikkeling huwelijks- en partnerschapsvoorwaarden
- erfrecht

Wij staan borg voor deskundigheid en kwaliteit. Daarnaast hebben wij betrokkenheid en zakelijkheid hoog in het vaandel.

Breitnerlaan 299 25 | 96 HA Den Haag | (070) 3154000 | www.chambersadvocaten.nl

Gilde SamenSpraak zoekt taalvrijwilligers

In Den Haag is het aantal Oekraïense vluchtelingen tussen 8 en 21 april jl. verdrievoudigd. Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) hebben 870 Oekraïners zich bij de gemeente ingeschreven. SamenSpraak, onderdeel van Gilde Den Haag dat al 35 jaar bestaat, heeft uw hulp nu extra hard nodig. Deze vrijwilligersorganisatie brengt Nederlanders in contact met anderstaligen, zodat de taalcoach en zijn taalmaatje met zijn tweeën, een jaar lang, één uur per week Nederlands spreken. De taalcoach bepaalt zelf of hij of zij liever een expat begeleidt, een immigrant of een vluchteling. Ook met andere voorkeuren houdt SamenSpraak rekening.

Jan van Kreveld, sinds 2015 taalcoach van SamenSpraak en actieve vrijwilliger in het Benoordenhout, noemt taalcoach zijn leuk en leerzaam. 'Het is erg fijn om mensen die de Nederlandse taal niet als moedertaal hebben, te helpen om onze taal onder de knie te krijgen. Ook voor mijzelf is dit leerzaam. Niet alleen omdat je de achtergrond van mensen uit andere werelden leert kennen, maar ook omdat je als taalcoach veel over je eigen taal leert.'

Eva en Filipijnse Marwell wandelen met hond Zooey in Scheveningen-Dorp en spreken Nederlands

Wilt u ook taalcoach worden? Kijk voor meer informatie bij gildedenhaag.nl/samenspraak.php. U kunt zich hier ook aanmelden.

Ruim vijfhonderd moslims vierden het Offerfeest in de Mobarak Moskee, de oudste moskee in Den Haag. Na het gebed konden bezoekers genieten van hapjes en drankjes en elkaar een fijn feest toewensen. Na ruim drie jaar COVID-beperkingen was de sfeer als vanouds.

Dit is Marco. Dagelijks doet hij zijn ronde op en om de Van Hoytemastraat samen met zijn collega's van de gemeentelijke dienst. Ze legen alle prullenbakken en halen al het vuil van straat met vuilniszak en grijper. Met een praatje en een lach houdt Marco ons deel van Den Haag schoon en leefbaar. Belangrijke mensen die niet op de voorgrond staan. Bedankt Marco (en collega's)!

Struikelstenen
‘Zolang iemands naam genoemd wordt, blijft zijn ziel bewaard’

Op 29 juni 2022 werden er drie Stolpersteine gelegd voor Joodse wijkgenoten, in de stoep voor de huizen van waaruit zij in de Tweede Wereldoorlog werden weggevoerd. Stolpersteine (‘struikelstenen’) zijn bronzen gedenksteentjes voor slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog met daarop de naam, geboortedatum, deportatiedatum en plaats en datum van het overlijden. Wij mochten aanwezig zijn bij het leggen van de gedenkstenen. Wie waren de mensen voor wie de stenen werden gelegd?

Aanwezigen bij de legging van de steen voor Antje Mossel

Antje Mossel, Van der Woertstraat 43

De steen voor Antje Mossel is aangevraagd door Johan Barnard. Bij toeval kwam hij erachter dat zij in de oorlog in zijn huis woonde (zie Wijkblad 2020-5). De afstand tot Antje voelt voor Johan niet groot, vertelt hij de aanwezigen bij het plaatsen van de steen: ‘Toen wij in 1992 in ons huis kwamen wonen, hadden we een oudere buurman die vanaf zijn kindertijd al op nummer 41 had gewoond. Hij was zeventien toen zijn buurvrouw verdween. Wij denken daarom zelf *at two handshakes* van Antje te zijn.’ Na het leggen van de steen luisteren we naar het gedicht ‘Shema’ van Primo Levi, op muziek gezet door een vriend van Johans ouders. Rabbijn Marianne van Praag spreekt de Kaddisj uit.

Dit is wat Johan Barnard over Antje Mossel heeft kunnen achterhalen. Antje werd op 22 april 1874 geboren in een muzikaal gezin. Haar vader was sigarenmaker in Rotterdam. Twee van zijn zonen werden beroemde musici (zie mosselmonument.nl) en een derde pianohandelaar en fabrikant in Den Haag. Antje was eerst met een Engelse Joodse man getrouwd, maar in 1903 was het huwelijk op haar verzoek ontbonden. In 1905 trouwde ze met de niet-Joodse Hendrik Versteege, de zakenpartner van haar broer. Antje heeft geen kinderen gekregen. Na het overlijden van de broer van Antje – die zich inmiddels Hendrien noemde – trok Hendrik zich terug uit de dagelijkse leiding van de firma Mossel & Versteege en stelde een nieuwe directeur aan. Hendrik en Antje kochten een net gebouwd huis aan de Van der Woertstraat. Op 8 maart 1941 overleed Hendrik. Omdat de bezetter het huis en vermogen van de Joodse weduwe Hendrien zou kunnen onteigenen, besloot zij het huis en vermogen in schijn te schenken aan de directeur van de firma Mossel & Versteege, die het later weer terug zou geven. Dat laatste staat natuurlijk niet op papier. Op 19 of 20 november 1942 stonden er Nederlandse politieagenten voor de deur om Hendrien naar station Staatsspoor te brengen. Ze kwam op 21 november in Westerbork aan en werd negen dagen later naar Auschwitz gebracht. We moeten aannemen dat zij daar direct is vermoord. Haar officiële overlijdensdatum is 3 december 1942. De directeur die haar huis en vermogen in beheer had, overleed ook tijdens de oorlog. Na de oorlog was zijn weduwe ‘vergeten’ dat het om een schijnhandeling ging. De erfgenamen, overlevende neven en nichten van Hendrien, moesten procederen om uiteindelijk huis en erfenis in handen te krijgen.

Henry Kerdijk, Van Drenkwaertstraat 7

Hans Kerdijk legt de steen voor zijn opa Henry Kerdijk, voor het huis waar Hans ook zelf nog is opgegroeid. Hij is vernoemd naar zijn opa, wiens roepnaam Hans was. ‘Het is voor mij bijzonder om de steen te plaatsen’, vertelt hij, ‘want zoveel hebben we niet van mijn opa: slechts enkele foto’s en een paar verhalen.’ Henry’s nakomelingen – kleinzonen, kleinkinderen, achterkleinkinderen en achter-achterkleinkinderen – leggen bloemen bij de Stolperstein, een tastbare herinnering aan een man over wiens leven zo weinig bekend is.

Hans Kerdijk weet niet zo veel over zijn opa. Zelf heeft hij hem nooit gekend en zijn vader vond het moeilijk om over hem te praten. De moeder van Henry was vrij welgesteld en gaf haar vier zonen een toelage waar ze ruim van konden leven. Omdat er geen financiële noodzaak was, kon Henry vooral dingen doen waar hij plezier in had. Hij reisde veel: zijn moeder woonde in Parijs en hij was een aantal jaren wijnimporteur waardoor hij veel in Frankrijk was. Ook trok hij graag de duinen in met zijn Engelse setter. In 1936 kocht Henry Kerdijk het huis aan de Van Drenkwaertstraat. Toen het oorlog werd, weigerde hij een ster te dragen. Hij voelde zich helemaal niet Joods en hij was met een niet-Joodse vrouw

getrouwd. Henry is in de oorlog weggevoerd, maar ook daar weet de familie weinig over. Hij heeft gevangen gezeten in het Oranjehotel, in Rotterdam en waarschijnlijk ook in Amersfoort. In Westerbork zijn geen gegevens over hem te vinden. De familie heeft al in de oorlog een bericht ontvangen dat Henry in Lublin zou zijn overleden. Het originele bericht is verloren gegaan, er is alleen nog een vertaling. Het zou afkomstig zijn geweest van de Joodse raad in Lublin, maar die bestond op dat moment al niet meer omdat het getto in die stad al vernietigd was. Zo is ook Henry's dood in raadselen gehuld.

Hans Kerdijk vertelt over zijn opa Henry Kerdijk

Philip Elias, Burnierstraat 3

Jetta Opdenberg legt een steen voor haar grootvader Philip Elias bij het huis van waaruit haar grootouders in de oorlog zijn weggevoerd. Ze houdt het kort: 'Kort voordat mijn moeder stierf, had zij het ineens over haar vader, waarbij de tranen over haar wangen rolden. En daarom moest deze steen er komen.' Rabbijn Van Praag is ook hier aanwezig. 'Het is belangrijk om de namen te blijven noemen', zegt ze, 'want zolang iemands naam genoemd wordt, blijft zijn ziel bewaard.'

Jetta Opdenberg plaatst de steen voor haar grootvader

Zorgvuldig zetten de medewerkers van de gemeente de stenen vast in de bestrating

Bloemen bij de steen voor Henry Kerdijk

Jetta vertelt over haar grootouders het volgende. Philip Elias is geboren op 23 december 1865. Hij was getrouwd met Flora Rosalie Elias-Spier en had een stoffenagentuur: hij kocht stoffen in het buitenland en verkocht deze in Nederland aan kleermakers. Philip Elias kocht onder andere stoffen in Frankrijk en blijkbaar waren de Fransen zo onder de indruk van zijn handelsgeest dat hij onderscheiden is met het Legion d'Honneur. Aan het begin van de oorlog verhuisde het echtpaar vanuit het Zorghotel – nu Wilshout – aan het Jozef Israelsplein naar de Burnierstraat 3 om bij hun dochter Rosa Roest-Elias te gaan wonen. Hoewel de deportaties naar Westerbork begin augustus 1942 begonnen, kregen Jetta's grootouders een Sperre (voorlopig uitstel van deportatie), omdat Philip Elias een functie had als regent van het Israëlitische Oude mannen- en vrouwenhuis en lid was van de Commissie van Toezicht op dat bejaardencentrum. Na de opheffing van de Sperren in 1943 zijn Jetta's grootouders naar Vught gegaan. Op 22 april 1943 kwamen zij vanuit Vught in Westerbork aan. Op 1 februari 1944 zijn zij op transport gesteld naar Bergen Belsen, waar Philip Elias op 8 april 1944 aan de ontberingen is overleden. Beiden hadden echter een Palestina-certificaat en een Albersheimverklaring[1]. Deze waren mede tot stand gekomen doordat hun dochter (Jetta's moeder) van 1938 tot 1947 in Palestina woonde en daar de nodige contacten had. Flora Rosalie Elias-Spier heeft op 29 juni 1944 met 221 anderen in een uitwisselingstransport Bergen Belsen verlaten en is op 10 juli 1944 in Palestina aangekomen. Daar heeft zij nog tot in 1946 bij haar dochter Netty Elias gewoond.

Anne-Helene Borgts-Kooijmans
Foto's Frank Jansen

1) Palestina-certificaat: Joden die reeds in Palestina woonden, konden voor Nederlandse familieleden een certificaat aanvragen waarmee zij zich in Palestina mochten vestigen. Albersheimverklaring: een medische verklaring waarmee men kon aantonen lichamelijk geschikt te zijn voor het pionierswerk.

Eisenhower Kliniek

orthopedie / pijnpoli / hand-pols

- Geen wachttijden voor een consult of operatie
- Zeer ervaren orthopeden, handchirurgen en pijnspecialisten
- Best beoordeelde orthopedische kliniek van Den Haag

Eisenhower Kliniek
Eisenhowerlaan 77f
2517 KK Den Haag

+31 (0) 70 20 59 800
info@eisenhowerkliniek.nl
www.eisenhowerkliniek.nl

Herontwikkeling ANWB-locatie

In het afgelopen voorjaar heeft de gemeente Wassenaar het ontwerpbestemmingsplan voor de herontwikkeling van de ANWB-locatie ter inzage gelegd. In onze wijk heeft dat plan voor de nodige onrust gezorgd. Verschillende bezwaren op dit plan zijn gestuurd naar de gemeente Wassenaar. Een aantal indieners heeft op maandag 27 juni 2022 zijn bezwaren toegelicht tijdens de hoorzitting van de Wassenaarse commissie fysieke leefomgeving.

De bezwaren op het plan licht het comité HAC hieronder kort toe. In dit comité zijn achtereenvolgens vertegenwoordigd de Stichting Wijkbelangen Uilennest, de Tuinvereniging Clingendael, de Wijkvereniging Benoordenhout en de bewoners van de Van Alkemadelaan en de Wassenaarseweg. Ook doet het comité een voorstel uit de doeken dat past bij het Benoordenhout en het Landgoed Clingendael.

Ontwerpbestemmingsplan

Voorop staat dat wij als comité HAC een groot voorstander zijn van een kwalitatief goede en passende herontwikkeling. Aantrekkelijke wooneenheden met landschappelijk ingerichte openbare ruimtes, aansluitend op het omliggende groen en met een toegankelijke rotonde als een centraal ontmoetingscentrum met bijvoorbeeld een bibliotheek, zien wij als een waardevolle toevoeging voor onze wijk.

Helaas doemt uit het voorstel dat ten grondslag ligt aan het ontwerpbestemmingsplan een 'muur van woningen' op. Twee bebouwingstroken van circa 200 meter en 28 tot 48 meter hoog. Domi-nant voor zowel de woningen als voor de directe omgeving. De inrichting van het terrein wordt landschappelijk beter heringericht, maar het principe van grootschalige, groene, parkeervlakken blijft hetzelfde. Het hoofdgebouw met de koninklijke kroon van architect Berghoef zal overvleugeld worden door de massaliteit van de nieuwe bebouwing, die op zijn hoogste punt twintig meter boven het rijksmonument zal uitsteken. De directe openbare ruimte tussen de twee bebouwingsstroken levert een naargeestige corridor van 11 meter breed en 28 tot 48 meter hoog op.

Als comité HAC zijn wij fel gekant tegen deze buitenproportionele massaliteit van het voorgestelde gebouwde complex en de onaantrekkelijk ingevulde openbare buiten- en tussenruimten. Zowel de schaal van de bebouwing als de invulling van de openbare ruimte houdt op geen enkele wijze rekening met de kwaliteiten van Landgoed Clingendael en onze wijk. Ook de gemeente Den Haag spreekt haar zorgen uit in een eigen zienswijze en stelt met klem voor het ontwerpbestemmingsplan aan te passen.

Beter plan

Wij als comité HAC willen met betrokken partijen constructief een plan ontwerpen dat voldoet aan uitgangspunten die bijdragen aan een op menselijke schaal gestoelde woonomgeving, passend in het stedenbouwkundige weefsel van onze wijk en Landgoed Clingendael.

Onze uitgangspunten zijn:

- Benut de ruimte van het terrein optimaal, verspreid de nieuwe gebouwen over het gehele terrein, houd rekening met het zicht op de rotonde en het oorspronkelijk hoofdgebouw en laat geen enkel gebouw hoger zijn dan het hoofdgebouw.
- Zorg voor groene stroken inclusief water vanuit het terrein richting Landgoed Clingendael, het Haagse Bos en Wassenaarseweg.
- Parkeer zoveel mogelijk uit het zicht onder een groen dek of bebouwing.
- Groepeer de bebouwing zodanig dat er binnentuinen ontstaan die met elkaar verbonden zijn en toegang bieden tot Landgoed Clingendael en onze wijk.
- Realiseer aantal woningen dat passend is bij de voorzieningen.
- Handhaaf het structurele groen langs de Wassenaarseweg en verbeter het structurele groen langs de Van Alkemadelaan.
- Ga de uitdaging aan dat het complex volledig duurzaam is en circulair gebouwd wordt.

Denk mee!

Als comité HAC bieden wij de gemeente Wassenaar én de ontwikkelaar ABB Bouwgroep aan mee te denken met een beeldkwaliteitsplan, dat aansluit bij de kwaliteiten van onze wijk en Park Clingendael. Helpt u ons om samen een A-kwaliteitsplan te maken voor de herontwikkeling van het ANWB terrein? Draag via onze site Nee tegen hoogbouw ANWB – Onderneem actie tegen hoogbouw van de ANWB (neehoogbouwanwb.nl) bij aan de totstandkoming van een prachtig wooncomplex om samen trots op te zijn.

Philip Vencken en Bert ter Avest
Comité Herontwikkeling ANWB Clingendael

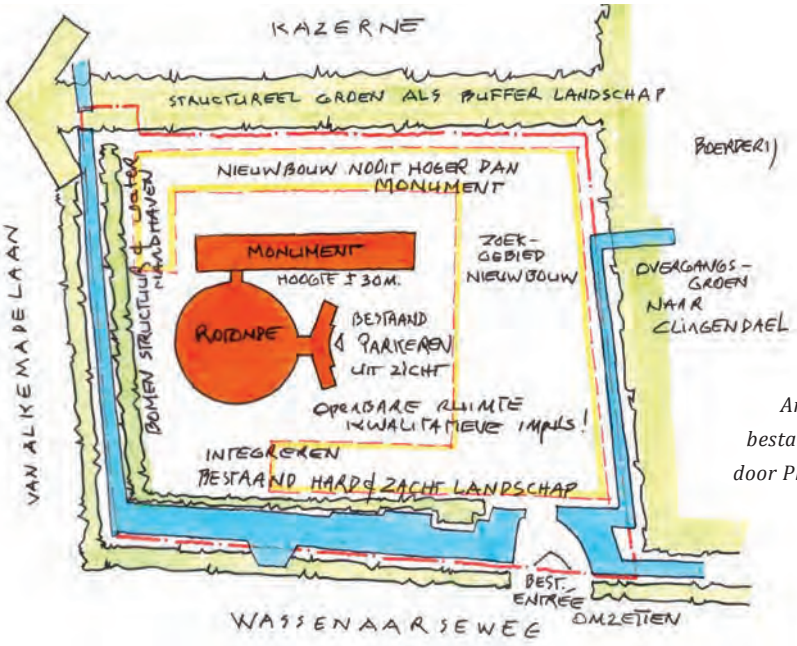

Analyse van de bestaande situatie door Philip Vencken

RESIDENCE MAKELAARS

"Meer dan alleen thuiskomen"

Dimitri Papaioanou

Carolijn Westenburg

Antonella Comelli

Ronald Maarschalkerweerd

Bezoek ook onze prachtige nieuwe website!

residencemakelaars.com

Banstraat 1 • 2517 GH Den Haag • 070 24 00 213 • **residencemakelaars.com**

Hart voor de zaak

‘We zijn een uitstervend ras, maar dit is zó leuk’

Het Benoordenhout telt allerlei verschillende ondernemers. Wat drijft hen? Wat vinden zij van onze wijk? Wat kenmerkt de Benoordenhouter? Danique Reidsma en Jules Stuyt gaan elke editie in gesprek met een ondernemer. Deze keer met Ron Lauwers van Schoenmakerij Lauwers in de Johannes Bildersstraat. ‘Ik ga elke dag met plezier naar mijn werk.’

Van hakkenbar tot het Benoordenhout

Ron, sinds 1979 ondernemer, werkt nu een jaar en twee maanden in het Benoordenhout. Op zijn negentiende rolde hij het vak in. ’Ik ben gestart bij een hakkenbar. Het salaris was goed, ik vond het leuk om met mensen te werken en een product te verkopen. Ik kreeg toen een eigen filiaal in de Pander Passage, wilde voor mezelf beginnen en ben de schoenmakerscursus in Rotterdam gaan volgen. Daarna werd ik de jongste ondernemer in Zoetermeer.’

Wegens personeelstekort verkocht hij zijn goedlopende zaak aan de Javastraat en door de coronacrisis verloor hij zijn winkel op het Centraal Station. Ron heeft nu een filiaal in de Fahrenheitstraat en aan het Van Hoytemaplein. Die laatste locatie bevalt uitstekend. ‘Ik vind het heerlijk. Hier wonen leuke mensen, waarvan ik ook al een deel ken uit mijn zaak aan de Javastraat. Hoe ik een Benoordenhouter moet omschrijven? Het zijn eerlijke mensen en over het algemeen zijn ze goed opgeleid. De gesprekken die ik met mijn klanten heb, zijn altijd leuk en interessant.’

Tatoeages en broodjes warm vlees

Toch zal hij niet ontkennen dat sommige klanten wat huiverig naar binnen stappen. Ron heeft een imponerend uiterlijk. ‘Maar na een paar minuten praten, vinden ze mij gewoon lief. Ik ben niet zoals ik eruitzie. Ik heb in het begin wel eens gedacht: zal ik hier met lange mouwen gaan staan om m’n tattoos te bedekken? Maar toen dacht ik: *no way,* ik ben wie ik ben.’ De passie spat ervan af als je met Ron over zijn schoenen praat. Wat was hij eigenlijk gaan doen als hij geen schoenenmaker was geworden? ‘Dan had ik waarschijnlijk een lunchroom waar je van die ouderwetse broodjes kon halen. Dan zou ik broodjes warm vlees verkopen, maar ook broodjes hagelslag. Dat had mij wel wat geleken.’

Schoenmaker als uitstervend ras

Ron mag dan tevreden zijn over de wijk, er is wel ruimte voor verbetering. ‘Als ik één dag burgemeester zou zijn, zou ik wat aan de verkeers- en parkeersituatie doen. Soms worden werkbussen en vrachtwagens midden op de winkelstraat gekwakt. Verder zou het voor oudere mensen fijn zijn als sommige stoepen wat meer begaanbaar zouden zijn. Verder is het top: het is zo’n mooi gebied.’

Tot slot: heeft Ron nog een grote ondernemersdroom? ‘Die droom was eerst om een aantal mooie zaken te hebben, en die heb ik ook gehad. Maar we zijn een uitstervend ras. Voor ons is het heel moeilijk om opvolging te vinden, dus ik hoop dat er in de toekomst jongelui zijn die enthousiast worden van dit werk. Dit is zo’n leuk vak. Je bent producten aan het maken, je bent met mensen bezig. Het is altijd leuk en gezellig. Ik ga elke dag nog steeds met plezier naar mijn werk. Dit werk blijf ik doen tot m’n pensioen.’

Danique Reidsma en Jules Stuyt
foto's 070fotograaf

Gesprek met met Eva (8) en Nicholas (10,5)

Wat zijn je hobby's? Zit je op een sport?
Nicholas: 'Ik speel hockey, ik ben keeper. Ik hou ervan om met Lego te bouwen, met vrienden rond te hangen en met ze buiten te spelen. Ik lees veel en ik hou van hersenkrakers. Ik ben momenteel Harry Potter aan het lezen.'
Eva: 'Ik doe graag aan gymnastiek en hockey en ik lees ook graag boeken. Ik vind het ook leuk om buiten te spelen met Nicholas en zijn vrienden, want mijn vrienden wonen niet zo dichtbij. Elke vrijdag, direct na school, ga ik dansen met mijn vriendin bij haar thuis.'

Jullie zijn twee jaar geleden vanuit Zuid-Afrika naar Nederland verhuisd. Hoe was het leven daar?
Nicholas: 'In Zuid-Afrika heb je niet echt veel vrijheid om met je vrienden buiten te spelen. Je moet het een week van tevoren plannen en dan de auto nemen om ze te zien. Er zijn nauwelijks fietsen op de weg. Je gaat overal met de auto heen.'

Wat is er zo leuk aan Nederland?
Nicholas: 'Het laat zien dat je eigenlijk niet zoveel ruimte nodig hebt. Je kunt ook in een kleiner huis wonen, zoals we nu hebben, en nog steeds plezier hebben zonder een gigantische tuin.'
Eva: 'We hadden wel een zwembad in onze laatste tuin. Maar het was ook erg warm. In Zuid-Afrika sneeuwde het niet. Het is hier dus echt gezellig, want in de zomer is het warm en in de winter is het echt koud. En je kunt met de fiets naar het strand.'

Mis je iets uit Zuid-Afrika?
Nicholas: 'Soms zou het leuk zijn om op een hele warme dag een zwembad in onze tuin te hebben.'
Eva: 'En soms missen we het eten dat je hier niet kunt krijgen, zoals biltong. Dat is Zuid-Afrikaanse beef jerky (gedroogd vlees, red.).'
Nicholas: 'En Pronutro-cereal (ontbijtgranen, red.)!'

Wanneer ben je het gelukkigst?
Nicholas: 'Ik hou echt heel erg van het bouwen met Lego. Dat is het eerste wat ik kies als ik niks te doen heb.'
Eva: 'Ik speel graag piano. Ik ben bezig met het leren van een liedje dat ik ga spelen met een vriendin die ook uit Zuid-Afrika komt. We hebben dezelfde leraar.'

Wat is het beste en het slechtste aan het hebben van een jongere zus, Nicholas?
Nicholas: 'Als je niets te doen hebt, kun je samen met haar spelen, maar het vervelende is dat ze heel irritant kan zijn.'
Eva: 'Hij maakt me irritant!'

Wat is het irritantste dat Eva kan doen?
Nicholas: 'Als ik ergens mee aan het spelen ben, zegt ze: 'Nee, dat is van mij' en pakt ze het van me af en gaat er zelf mee spelen.'

Wat is het beste en het slechtste aan het hebben van een oudere broer, Eva?
Eva: 'Het beste is dat ik ook samen met zijn vrienden kan spelen. Het minder goede is dat als ik het ontbijt voor de volgende dag maak, hij het opeet.'
Nicholas: 'Dat heb ik één keer gedaan!'

Hoe zou je volwassenen omschrijven?
Nicholas: 'Ze zijn zelfverzekerd en kunnen hun kennis aan andere mensen geven.'
Eva: 'Als je klein bent, kun je naar een restaurant gaan en hoef je zelf niets te betalen. Ze helpen je dingen te doen. Volwassenen geven om je. Als je wordt geboren, zijn ze blij dat ze één kind hebben gekregen en dat als ze geen ander kind kunnen krijgen, ze gewoon blij zijn met wat ze hebben.'

Wat zou je een volwassene adviseren die gestrest is en niet kan slapen?
Eva: 'Denk aan niets, denk aan dingen waar je niet gestrest van wordt, weet dat er niets ergs gaat gebeuren en denk aan de natuur of dingen waar je kalm van wordt.'
Nicholas: 'Neem een dag vrij van je werk en ga je favoriete ding doen. Dat kalmeert mij.'

Evangelia Avloniti
Evangelia.Avloniti@wvbn.nl
Translation Eva Slootweg
Foto 070fotograaf

Welk liedje word hier gezongen ?

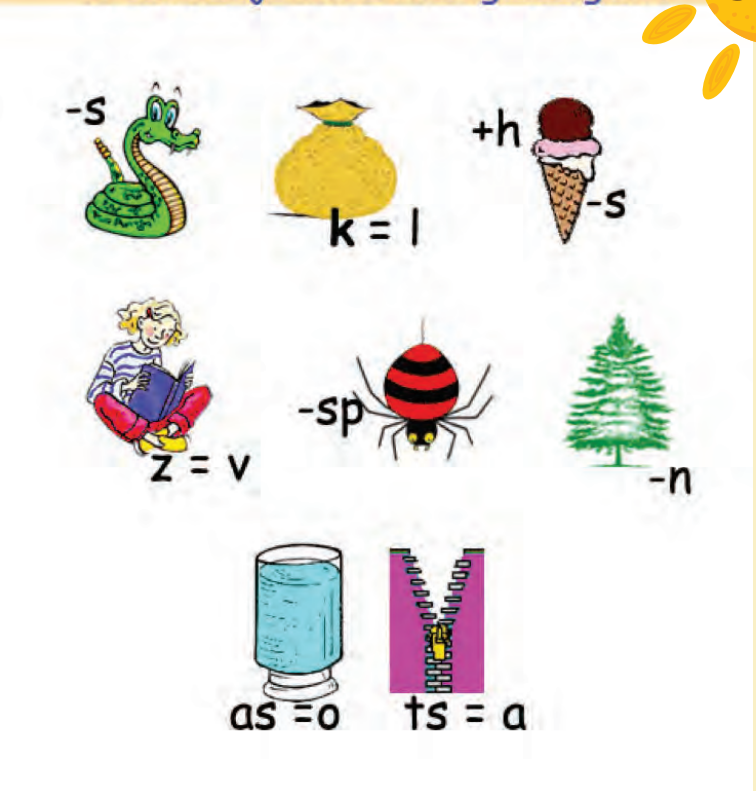

Workout-spel

Gooi om de beurt met 2 dobbelstenen.
Doe de oefening en streep deze af.
Wie als eerste alle combinaties vol heeft is de winnaar!

Spring 5 x omhoog	Huppel 5 x naar de gang
Draai 5 rondjes	Maak een handstand
Ren 3 rondjes door de tuin	Hinkel 10 x met links
Maak 5 kikkersprongen	Hinkel 10 x met rechts
Ren 2 x de trap op en af	Ren een rondje om het huis
Ren naar de wc en terug	Klim 3 x op de tafel en spring er af
Maak 3 x een koprol	Spring 6 x over een kussen heen
Spring 5 x zo hoog als je kan	Doe 10 tellen een plank
Kruip onder 4 stoelen door	Balanceer 10 tellen op je linker voet
Doe 10 sit ups	Balanceer 10 tellen op je rechter voet
Druk jezelf 6 keer op	

Stippen

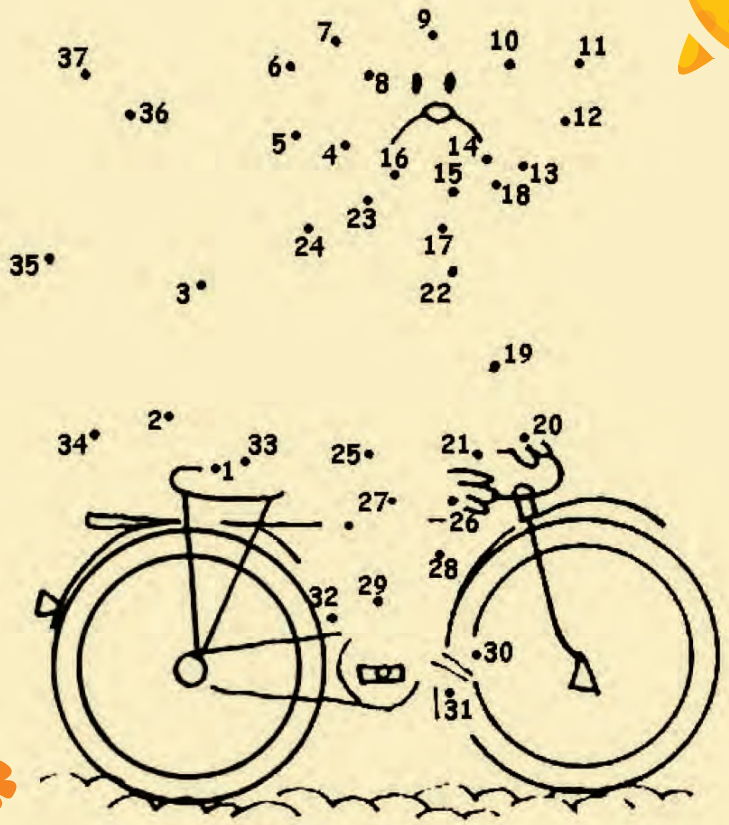

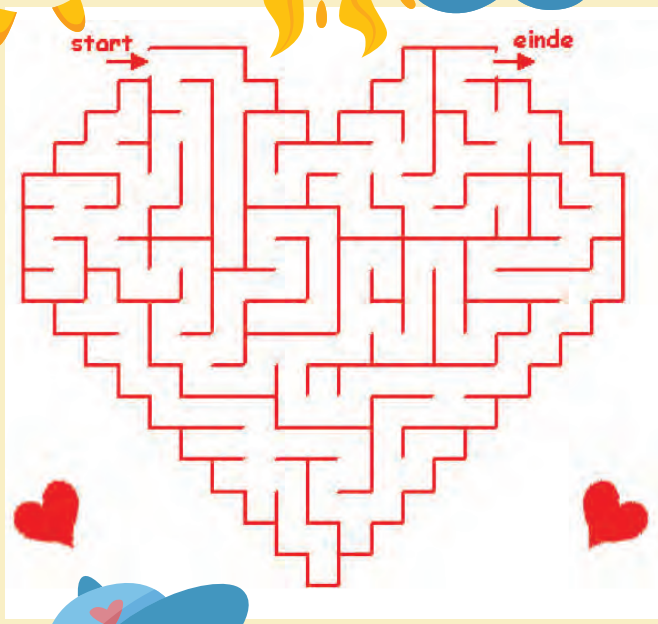

Verkoop ■ Aankoop ■ Verhuur ■ Taxaties ■ Beheer

Betrokken
Betrouwbaar
Bewezen

REAL ESTATE PARTNERS BV
makelaars | taxateurs
070 - 328 09 09

www.real-estatepartners.nl

NVM funda powered by nvm NWWI

REAL ESTATE PARTNERS®
070-328 09 09

NVM LLL

ERVAREN ADVOCATEN
MET PERSOONLIJKE
AANDACHT VOOR UW ZAAK

Op het gebied van Arbeids-, Onderneming- en Personen- & Familierecht hebben wij al meer dan 30 jaar ervaring.

Wilt u een
vrijblijvend
gesprek?
Bel 070-3604449

Carli
ADVOCATEN

Lange Voorhout 25 I 2514 EB Den Haag website www.carliadvocaten e-mail info@carliadvocaten.nl

Couvée | Benoordenhaeghe
BOEK & KANTOOR

In de leukste boekwinkel van de wijk bent u welkom om uw inkopen te doen voor thuis, op vakantie, op kantoor of op school.

Laat u verrassen door ons brede assortiment boeken, kantoorbenodigdheden, kalenders en agenda's, speelgoed en leuke cadeaus

Wij zien u graag in onze winkel!
Van Hoytemastraat 66, 2596 ES Den Haag
070- 4129122

Boeken kunt u ook bestellen via onze website:
www.boekhandel-denhaag.nl

Jaap Grijmans en Elisabeth Dierckxsens

notariskantoor
Grijmans
Dierckxsens

Bezuidenhoutseweg 237 2594 AM 's-Gravenhage
T +31(0)70-262 92 67 F +31(0)70-262 92 69
www.gdnotaris.nl

Deskundig en vertrouw
Wij bieden u een goed advies bij:

Voor particulieren
Testament
Levenstestament
Huwelijkse voorwaarden
Nalatenschap
Schenkingplan
Estate planning
Huis en hypotheek

Voor ondernemers
Oprichting
Statutenwijziging
Herstructurering
Aandelenoverdracht
Bedrijfsopvolgingfaciliteiten

U bent van harte welkom

Boeken

Licht

Van wijkgenoot Marthe Fuld verscheen een nieuwe dichtbundel met de titel *Licht*. In deze bundel verkent zij het fenomeen 'licht' door middel van 26 gedichten en illustraties. 'Het licht dat in en om ons is en dat onszelf en de omgeving steeds in een ander perspectief zet.' Een eerste indruk vind je op marthefuld.nl/werk/gedichten. Marthe Fuld is kunstenares en dichteres.

Marthe Fuld, L*icht. Gedichten en illustraties*, 65 pagina's, € 17,95, ISBN 9789464489149.

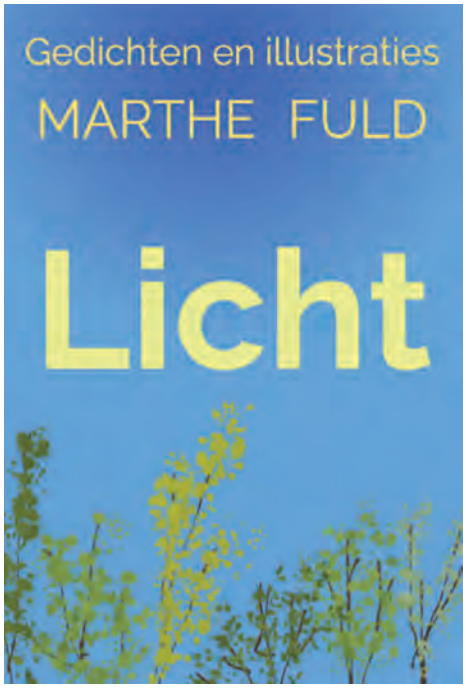

Zomergeur

De verhalenbundel *Zomergeur* bevat achttien korte en amusante verhalen, soms uit het leven gegrepen, maar meestal compleet verzonnen. Marjon Lamaker-van der Donk woont sinds 2009 in het Benoordenhout. *Zomergeur* is haar eerste verhalenbundel. Schrijven doet ze in haar vrije tijd. Daarnaast heeft zij een pedicure- en aromatherapiepraktijk.

Marjon Lamaker-van der Donk, *Zomergeur. Korte Verhalen Bundel*, 146 pagina's. € 17,50. Te koop bij Couvee-Benoordenhaeghe.

Hotel Wittebrug

Vijftig jaar geleden sloot het vermaarde Hotel Wittebrug zijn deuren. Het was gelegen op de hoek Nieuwe Parklaan/ Badhuisweg. Dat is net buiten onze wijk, maar veel oudere wijkgenoten zullen zich het hotel nog herinneren. Naar aanleiding van een oproep in de Scheveningen-Bad Gazet kropen oudmedewerkers, gasten, leveranciers en buurtgenoten in de pen. Hun verhalen zijn gebundeld in een boekje, aangevuld met historische foto's en de geschiedenis van het hotel.

Hotel Wittebrug leeft nog steeds! Verzamelde herinneringen, samengesteld door Eeke Crabbendam. A4-formaat met soft cover, € 12 (excl. eventuele verzendkosten). Te bestellen via crab@telfort.nl.

Hitler's spy

In 2014 stuitte Jan-Willem van den Braak op het verhaal van een Haagse jongeman, die zich in 1940 als spion liet werven door de nazi's. Hij werd gedropt in Engeland, waarna hij een half jaar later zelfmoord pleegde. De naam van deze man leek erg op de zijne: Jan Willem ter Braak. Daardoor geïntrigeerd deed Van den Braak research naar zijn leven en dood. Dat leidde tot de in 2017 gepubliceerde biografie 'Spion tegen Churchill', die nu in het Engels is verschenen. Jan-Willem van den Braak woont in het Benoordenhout en was onder meer lobbyist voor VNO-NCW.

Jan-Willem van den Braak, *Hitler's Spy against Churchill. The Spy Who Died Out in the Cold,* Pen & Sword Books, 320 pagina's, € 31,95. EAN 9781526768773.

Haiku in braille

In juli 2022 werden elf gedichten in braille op de reling van de Scheveningse Pier onthuld, die het uitzicht beschrijven voor blinden en slechtzienden. Een van die gedichten is van de Benoordenhoutse Christine Margès. Haar haiku werd uit zestig inzendingen gekozen. De gedicht staat in de bundel *Trillende lettertjes*, grotendeels geschreven bij Le Petit Quartier op de Van Hoytemastraat. Het boek bevat poetische teksten en korte 'brieven aan dingen', waar ook Benoordenhouters nog steeds woorden voor kunnen aanleveren. Zie brievenaandingen.nl.

Christine Margés, *Trillende lettertjes*, AnyBook Press, 40 pagina's, € 10.00. ISBN 9789492563989.

Kijk! In onze wijk
De Waalsdorpervlakte

In de vorige Kijk! kwamen Westerhoek en Waalsdorp aan bod. Bij Waalsdorp hoorde de Waalsdorpervlakte. Die is bij velen van ons bekend om de Dodenherdenking op 4 mei met het luiden van de Bourdonklok. Dat de Dodenherdenking hier plaatsvindt, is min of meer vanzelfsprekend. In de Tweede Wereldoorlog heeft de bezetter hier meer dan 250 verzetsstrijders gefusilleerd. Het terrein is om het belang van deze herdenkingsplaats in 2021 als rijksmonument aangewezen, net als het Oranjehotel.

Militair terrein

De Waalsdorpervlakte heeft een lange militaire geschiedenis. De oudste vermelding als militair oefenterrein is op een kaart uit 1777, maar waarschijnlijk is het terrein al eerder voor dat doel gebruikt. Mogelijk gaf Fagel, de eigenaar van Waalsdorp, het terrein aan prins Willem V in gebruik om op te oefenen. Zie de afbeelding uit mei 1770. In de achttiende eeuw stonden er op het terrein geen vaste verblijven. Daarom werd het aangeduid als legerkamp Waalsdorp. Die naam bleef toen er in de negentiende eeuw wel barakken en loodsen werden gebouwd op een deel van het terrein. Het overige deel bleef al die tijd een open oefenterrein. Van 1855 tot het vertrek naar de Harskamp in 1899 was de nationale schietschool er gevestigd.

Al vanaf de tweede helft van de negentiende eeuw werd een deel van het terrein gebruikt voor militair onderzoek, aanvankelijk van explosieven. In 1927 werd er het Meetgebouw gevestigd, het begin van het latere TNO Defensie en Veiligheid, waar eerst een radarnetwerk werd beproefd en later proeven werden gedaan met laserstralen. Naast TNO verrees een gebouw van het NATO Communications and information Agency.

Bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog in 1914 was er door de mobilisatie te weinig onderdak voor militairen. Daarom werd op legerkamp Waalsdorp een tentenkamp opgericht dat 3.500 militairen huisvestte. Het aantal oefeningen op het oefenterrein nam sterk toe. In 1919 werden de Grenadiers en Jagers in kamp Waalsdorp gelegerd, omdat de Oranjekazerne aan de Mauritskade was afgebrand.

De Tweede Wereldoorlog

Eind jaren dertig werden er vanwege de groeiende dreiging van oorlog plannen gemaakt om Kamp Waalsdorp in te richten als krijgsgevangenkamp voor zo'n 2.000 gedetineerden. Voordat het tot uitvoering kon komen, werd op 10 mei 1940 om vier uur 's nachts door de Duitse luchtmacht legerkamp Waalsdorp gebombardeerd, net als de naastgelegen nieuwe Alexanderkazerne. Hierbij werden veel militairen in hun slaap verrast. In Kamp Waalsdorp werden 58 soldaten gedood, in de Alexanderkazerne kwamen 66 huzaren van de Cavalerie en 100 paarden om. Er vielen meer dan 150 zwaargewonden. De omgekomen militairen kregen een laatste rustplaats op het Militaire Erehof op de Algemene Begraafplaats aan de Kerkhoflaan. Daar zijn ook de andere militairen begraven die sneuvelden bij de Slag om Den Haag op 10 mei 1940 door de Duitse aanvallen op de vliegvelden Ypenburg, Valkenburg en Ockenburg; bij elkaar circa 160 militairen. Al in de oorlog in 1942 heeft de gemeente in stilte een namenmonument op het Militaire Erehof laten maken door de stadsbeeldhouwer Dirk Bus.

Tijdens de bezetting herbouwden de Duitsers de kazerne om er de Grüne Polizei onder te brengen. De Waalsdorpervlakte gebruikten ze om verzetsstrijders te executeren en overal op het terrein te begraven in ongemarkeerde graven. Maar de Duitsers beseften niet dat een Katwijkse helmgrasplanter, Piet Kuijt, stiekem de graven markeerde, zodat ze teruggevonden konden worden. Hij had een vergunning om het gebied in te mogen en hij wist dat als hij er niet in mocht, er een executie plaatsvond. Aan het omgewoelde duingebied zag Kuijt waar dat was gebeurd en hij markeerde dat met helmgras. Vanwege zijn moedige actie is het fietspad langs het gebied naar hem genoemd.

Na de oorlog zijn in 1946 op de Waalsdorpervlakte zeven belangrijke oorlogsmisdadigers en collaborateurs gefusilleerd. Toen de Alexanderkazerne in 2009 plaats moest maken voor de nieuwbouw van het Internationaal Strafhof zou daardoor de gedenkplaat in de kazerne verdwijnen. Daarom is op de keermuur aan de Oude Waalsdorperweg weer een gedenkplaat aangebracht.

Het landschap: vlakte met binnenduinen en zandverstuivingen

Niet alleen de roerige militaire geschiedenis van de Waalsdorpervlakte is bijzonder. Voor onze wijk is ook bijzonder dat op dit terrein nog te zien is hoe een groot deel van onze wijk, van de strandduinen tot de Benoordenhoutsepolder aan de Wassenaarseweg, er vroeger als landschap uit moet hebben gezien: een vlakte met binnenduinen en zandverstuivingen.

In het gebied zijn archeologische vondsten uit de bronstijd en de Romeinse tijd opgegraven. Die vondsten laten zien dat er al heel vroeg bewoning was, bestaande uit enkele boerderijen. Maar anders dan bij de andere landgoederen zijn deze boerderijen in de vijftiende en zestiende eeuw niet uitgegroeid tot buitenplaatsen en is het woeste terrein nooit ontgonnen. Waterbedrijf Dunea, dat sinds 2016 het terrein in beheer heeft, wil de duinen weer meer terugbrengen naar hun oorspronkelijke toestand. Het is nu een Natura-2000 gebied, onderdeel van Meijendel & Berkheide.

Christine van Marle
Foto's 070fotograaf en Collectie Haags Gemeentearchief

V.l.n.r.: Rustpauze tijdens de jaarlijkse manoeuvres van het Haags Garnizoen op de Waalsdorpervlakte, 25/27 mei 1770. Pentekening Paulus Constantijn la Fargue (1729-1782). Kamp Waalsdorp, tentenkamp, ca. 1914. Militair kamp Waalsdorp, de appèlplaats, ca. 1916. Collectie Haags Gemeentearchief

De steen in de de keermuur aan de Oude Waalsdorperweg bij het ICC

Bourdonklok op de Waalsdorpervlakte

Zicht op het Internationaal Strafhof, TNO en het NATO Communications and Information Agency op de Waalsorpervlakte

Buurtvogels

Een onverwacht broedgeval…

Vlak na de drie zware stormen in februari hoorde onze wijkgenoot Wim Kooij het geluid van een duif vanuit zijn achtertuin aan de Duchattelstraat. Een duif? U denkt: dat is toch niet zo bijzonder? Maar dit geluid was hoger en heser dan hij gewend was. Uit het raam kijkend zag hij een Turkse tortel die in de achtertuinen in de weer was met nestmateriaal. Zijn partner – niet Wims vrouw, maar die van de duif – keek toe.

Turkse tortels zijn niet heel zeldzaam, maar broedgevallen in het Benoordenhout zijn dat wel. Het gaat gemiddeld om één of twee per jaar. We raken in gesprek en Wim blijkt veel te weten over deze soort. Ik besluit om hem namens de lezers van dit blad eens flink uit te horen…

Hoe kwam de Turkse tortel hier eigenlijk terecht?

De Turkse tortel ontpopte zich in de 20ste eeuw tot een van de grootste kolonisten van de vogelwereld. En toch trekken ze niet, het zijn echte standvogels. Hier in de winter, hier in de zomer. Het waarom van de snelle verspreiding is een raadsel! Global warming was nog niet uitgevonden. Oorspronkelijk komen ze uit subtropisch Azië, het gebied tussen Turkije en China. Maar ze hebben een kleine tweehonderd jaar geleden hun zinnen gezet op koudere landen. In 1838 werd de Turkse tortel in Bulgarije gezien. Pas een jaar of tachtig later nam het tempo van de opmars flink toe. De koers? Noordwest! Veel Balkanlanden werden veroverd tussen 1900 en 1920. In 1930 werden ze gezien in Hongarije, in 1945 in Duitsland en in 1949 werd Nederland bereikt. Engeland, Ierland en Noord Europa volgden in de jaren vijftig. En ook op ver in zee gelegen eilandengroepen doken ze op. Richting het oosten werd China en Japan bereikt. Met enige hulp – de vogels werden in de jaren zeventig vrijgelaten op de Bahama's – kwamen ze aan in Florida en verspreidden zich over de hele Verenigde Staten. In feite werd deze duif dus in iets meer dan een eeuw een global player.

Verdere opmars in Nederland

In 1949 stond de Nederlandse vogelwereld op zijn kop: een nieuwe soort! Een Turkse tortel werd gezien in Harderwijk. Daarop volgde een explosie. In 1955 werden 500 broedparen geteld, in 1963 werd de 5.000 gepasseerd en in 1980 ging het om maar liefst 100.000 broedparen. Wat daarbij helpt is dat de Turkse tortel vaak tot wel vijf legsels per jaar komt en er zijn uitschieters naar zeven. Over vrijkousen gesproken… Het gezegde 'in mei leggen alle vogels een ei' lappen ze aan hun laars. Al in februari zitten ze op eieren en de broedperiode kan doorlopen tot in november. Een jonge Turkse tortel is bovendien al snel geslachtsrijp en kan nog in het eigen geboortejaar zelf met broeden beginnen. Uiteindelijk stagneerde de stand in de loop van de jaren tachtig en was zelfs sprake van enige afname. De laatste jaren lijkt de soort de weg omhoog weer te hebben gevonden. Toch zitten er raadselachtige kanten aan de groei. Vermoedens zijn er wel. De Turkse tortel komt vooral binnen de bebouwde kom voor. Het is dus een stadsvogel *pur sang*. Het stedelijk gebied is sinds de Tweede Wereldoorlog sterk uitgebreid en daarmee de oppervlakte waar deze duif zich thuis voelt. Bovendien was er nauwelijks concurrentie van andere soorten als het gaat om voedsel en nestruimte. Ook zal het geringe aantal roofvogels in de decennia na de oorlog – oorzaak: bestrijdingsmiddelen in de landbouw – een rol hebben gespeeld.

Haagse Turkse tortels

Om onduidelijke redenen telden we als Haagse Vogelbescherming altijd minder Turkse tortels in Den Haag dan in steden als Rotterdam en Utrecht. De rapportage over vogels in Haagse stadskavels uit 2000 heeft het over een soort die weliswaar in 74% van de plots is aangetroffen, maar een tegenvallende dichtheid bereikt van gemiddeld 13 broedgevallen per 100 ha. In wijken met veel bebouwing en weinig groen zijn er relatief meer paartjes dan in ons lommerrijke Benoordenhout. Toch broeden er in onze wijk altijd wel enkele stelletjes. Het lijken er zelfs meer dan in voorgaande jaren. Broedgevallen zijn dit jaar – behalve in Wim Kooijs achtertuin in de Duchattelstraat – vastgesteld in de Laan van Clingendael, tussen de Nassau Odijkstraat en het HML, in de Dedelstraat en bij de basisscholen langs de Van Diepenburchstraat. Laat het mij weten als 'uw tortelpaartje' op dit lijstje ontbreekt…

Hoe liep het af met de Turkse tortels in de Duchattelstraat?

Ik laat Wim zelf aan het woord: 'Nadat

ik het samenrapen van nestmateriaal en kort daarna ook liefkozend tortelduifjesgedrag had gezien, was ik het spoor van 'mijn' tortels een poosje kwijt. Ik zag en hoorde ze nu en dan en ook werd een keer met veel bravoure een ekster weggejaagd. Twee weken lang waren ze zelfs totaal van de radar verdwenen. Toen ik een rode kater met de restanten van een houtduif in de weer zag, bekroop mij een angstig gevoel. Was 'mijn' tortels iets overkomen? De exacte broedplek had ik ook al niet scherp weten te krijgen. Geen idee dus waar precies ze die takjes, waarmee ze zo druk in de weer waren, hadden gebruikt. Zat het nest in een boom, struik of dicht tegen een huis in een luifel? Wat ik wel zeker weet is dát ze gebroed hebben; en succesvol! Begin april was ik getuige van een jong dat werd gevoerd. Daarna was het stil. Waren ze begonnen aan een tweede nest ergens anders? Aan een derde misschien? Of heeft de rondsluipende rode kater toegeslagen?'

Achttien geldstukken

Over het verenkleed van de tortel ligt een fraaie rossige gloed. De kenmerkende ring om de nek is zwart. De vogel klappert flink als ze opvliegt en het mannetje kan zelfs met een snelle vleugelslag stilhangen in de lucht. Kenmerkend is de koerende zang van driemaal twee lettergrepen. De Latijnse naam luidt *Streptopelia decaocto.* Het laatste woord betekent, zoals u natuurlijk allemaal weet, 'achttien'. In een oude mythe wordt een dienstmeid die jammerde over haar karige loon van achttien geldstukken door de goden omgetoverd in een droef roepende duif. Roekoe, roekoe, roekoe…

Foeke Zeilstra,
met dank aan
Wim Kooij

Haagse Vogelbescherming

WOUDT
www.woudtdamesmode.nl
van Hoytemastraat 105 - telefoon 070 324 85 17

BOUTIQUE MAR-Y-MAR
van Hoytemastraat 99, 2596 EP Den Haag
Tel. 070 324 22 24 www.mar-y-mar.nl
ANNECLAIRE
D. EXTERIOR Made in Italy
J BRAND
HERNO
CAMBIO
M MISSONI
DVF
ARMANI COLLEZIONI
SCHUMACHER
ANGELA CAPUTI Giuggiù
EEN KLEINE GREEP UIT ONZE COLLECTIE.

van Hoytemastraat
van Hoytestraat

ANKO
KAPSELS
dames- & herenkapsalon
088 9798253
BRONOVOLAAN 5
(in ziekenhuis Bronovo)
2597 AX DEN HAAG
"UITERAARD OOK VOOR PASSANTEN!"
maandag gesloten
dinsdag t/m vrijdag 9 - 17 uur
zaterdag gesloten
KAPSELS.BRONOVO@GMAIL.COM WWW.KAPSELS-BRONOVO.NL

MARTINHAIR
DE KAPSALON
DEN HAAG
Weissenbruchstraat 62
2596 GA Den Haag
Tel. 070 - 324 37 31

Maandag	Gesloten
Dinsdag	08.30 - 17.00 uur
Woensdag	08.30 - 17.00 uur
Donderdag	08.30 - 20.00 uur
Vrijdag	08.30 - 17.00 uur
Zaterdag	08.00 - 16.00 uur
Zondag	Gesloten

• Online reserveren: www.martinhair.nl
• Op donderdag geopend tot 20.00 uur

Papillon
Uitvaartverzorging
Naast mijn professionele dienstverlening bied ik u wat zo belangrijk is op het moment van het laatste afscheid: betrokkenheid, kwaliteit en rust. Ook als u elders bent verzekerd.

Daarnaast help ik u graag bij de registratie van uw uitvaartwensen.

Madeleine Overhoff-Cohen Tervaert
070–205 56 34/06-23 26 32 46
info@papillonuitvaartverzorging.nl
www.papillonuitvaartverzorging.nl

Het Benoordenhout in de letteren

F. Springer

In deze serie maken we een literaire tocht door de buurt. Ton van Rijn bespreekt zes boeken die zich, al dan niet gedeeltelijk, afspelen in onze wijk. Het is immers leuk om te zien hoe je eigen omgeving voorkomt in het werk van bekende schrijvers. Vandaag deel drie: F. Springer.

F. Springer (1932-2011, pseudoniem van C. J. Schneider) was jarenlang bestuursambtenaar en diplomaat in landen als Nieuw-Guinea, de Verenigde Staten, Iran en de DDR. Tot zijn bekendste titels horen *Bougainville*, *Sterremeer* en *Teheran, een zwanezang*. Toen in 1979 de sjah van Perzië het veld moest ruimen voor ayatollah Khomeini, was Schneider diplomaat in Teheran. Over deze omwenteling schreef hij de roman *Teheran, een zwanezang*. Hoofdpersoon is de schrijver Toby Harrison die niet in de gaten hoe Iran verandert. Hij focust op zijn biografie en zijn relatie. Ternauwernood weet hij het land te ontvluchten als het wordt overgenomen door de fundamentalisten.

Op dat moment speelt het korte verhaal Den Haag, een pijnlijk weerzien: '[…] Niet langer woedende anti-sjah leuzen van duizendkelige spreekkoren in de oren - alleen maar rust! Weldadige rust! Nirwana! Aldus mijmerend in de volle bus 5 overgestapt. […] Wat was mooier dan binnenvaren in je eigen veilige, vertrouwde thuishaven. Nog vier haltes. Ik wist zeker dat geliefde gestalten al vele minuten ongeduldig bij het eindpunt op mij wachtten. Vertederd glimlachend keek ik de man tegenover mij aan. Dertiger, rossig krulhaar, bruin visgraatcolbert hoog dichtgeknoopt, paraplu tussen de benen. Om zijn lippen een schampere grijns. Prikogen die mij venijnig fixeerden. Ruychrocklaan! Ach, hoe lang had ik de Ruychrocklaan niet gezien en hoe mooi was die! Overdreven geïnteresseerd naar buiten kijken dus, maar onontkoombaar in één ooghoek steeds die stekende blik van de overbuurman […] 'Jij hoort hier niet, jij hóórt hier niet!' … met de punt van zijn paraplu stak hij mij hard in mijn buik, trok zijn wapen terug, mikte op mijn hartstreek. Die slag weerde ik beduusd af - maar niet de volgende, een zwiepende houw op mijn hoofd. De stalen punt schuurde langs mijn wang. 'Jij hóórt hier niet, jij hóórt hier niet!' krijste hij (…) Heelhuids ontkomen aan Irans derwisjen, schoot het door mij heen, en nu aan de voet van die toren vol lieftallige Bronovo-verpleegsters sneven in een dodelijk tweegevecht - welkom thuis in Den Haag met zijn lanen, parken, paleizen en nijvere rijksambtenaren! Tegelijk zagen hij en ik de bestuurder naar ons toe komen. Ook de mensen om ons heen hervonden hun tong en wezen onze gezagvoerder waar hij zijn moest. Mijn tegenstander, kwaadaardige Lucifer, schoot overeind en sprong door de achterste deur de bus uit. Met een van drift vertrokken gezicht keek hij nog een keer naar ons om. Wij zagen hem wegrennen en verdwijnen om de hoek van de Duinzichtkerk…'

Ton van Rijn

De Ruychrocklaan in de jaren '70. Foto Dienst voor de stadsontwikkeling. Collectie Haags Gemeentearchief

International Corner

The House on a Bunker

This coming month the Open Monumentendag or, as they are called in England, Heritage Days will take place. Mark your calendars for Saturday and Sunday September 10 and 11 and plan to visit some of the 40+ sites in The Hague. Many of these are never open to the public, except during these two days in September. At the time of going to print, the actual list of open monuments was still not published, but next week, one can download it via the website, monumentenzorgdenhaag.nl. The theme for this year is *'duurzaamheid duurt het langst'* – 'sustainability lasts the longest'.

But last year's theme - *mijn monument is jouw monument* - is certainly very indicative of the owner, Steven van der Goes, of the 'House on a Bunker', Ruychrocklaan 221. Steven and his wife and two young children have lived here since December 2017 and each year have opened their property for interested parties to view and learn about the restoration. But the story behind this property goes further back in history.

During the World War II German occupation of the Netherlands, the Clingendael estate of the Van Brienen family was confiscated and used as the German headquarters under the command of Reich Commissioner Arthur Seyss-Inquart. Bunkers were built all around the area and these became part of the Atlantic Wall. Many of these bunkers can still be seen when you walk around the Benoordenhout and Clingendael, such as van Ouwenlaan 11, which was a built as a hospital bunker. Van Ouwenlaan 46 and Ruychrocklaan 244 are post-war houses also built on a bunker.

But how did the Van der Goes family come into the picture? They were living in Rotterdam and in view of their growing family, were busy looking for a new house there. But after a visit to The Hague and especially the beach on Scheveningen, they changed their opinion quickly and the Benoordenhout was where they decided to settle. The house on the bunker had been vacant and on the market for some years by the heirs of the original owners, the Van Kampen-De Brey family, before a friend told Steven about it. Being a restoration architect himself, it was challenge he couldn't turn down. The history, the complex building, the chance to bring it back to its former glory was too tempting not to buy the house in 2015. What followed first was a year researching the house and its structure on the bunker, making a restoration plan for both the inside, outside and the garden. Steven was determined to bring it back to its original state.

Right after the war, the municipality of The Hague wanted many of these bunker structures to 'disappear'. But "destroying these bunkers was a difficult and expensive operation, so the government wanted them to be used in some way – and thus less noticed by the public." (From Verdonck/Van der Goes conference paper: House on a Bunker by Archtitect R. Romke de Vries: From Military Accommodation to Residential Refinement).

Back in 1951, family Van Kampen-De Brey, contractors from Amsterdam, commissioned Romke de Vries to build a house for their family of seven on this property. Romke de Vries was a good choice for Van Kampen, as he was a renowned architect at that time, with a very extensive oeuvre, which included villas and housing projects. They had worked together on many occasions and both families were good friends, sharing also a passion for sailing.

So instead of even trying to tear down the two meter thick walls of the bunker, the house was built as if it was on a rock formation. "From the very beginning it was clear that an entrance on the ground floor would not be a realistic option since making holes in the construction was technically impossible. We therefore had no other option but to accept this large concrete block as a kind of artificial rock to project a bungalow on top of it. Thereby envisaging the local authorities' demand to make the bunker features disappear." (idem)

In 1955 the construction was finished, and the family could move in. In the subsequent years, it was always inhabited by the Van Kampens until sold by their heirs to the Van der Goes family in 2015. The entire, both inside and out, plus the garden was listed as a monument in 2010 and gained its place in the top 100 of Dutch postwar monuments.

A wonderful example of Dutch ingenuity to create some beautiful out of something somewhat unattractive and an example as well that 'sustainability lasts the longest'.

Georgia Regnault
Foto's Ossip van Duivenbode en Georgia Regnault

Chamber Music Concerts

Starting on Tuesday, 11 October, the Stichting voor Kamermuziek (Chamber Music Foundation) will begin its 111th season! The winter program will have six monthly concerts held in the Dili-gentia theater on the Lange Voorhout. It is a very international program with musicians from Italy, Germany, England, Switzerland, Austria, China and of course the Netherlands. For more information, please consult stichtingkamermuziekdenhaag.nl (and click for info in English).

BEUMER

Het Warenhuis voor Thuis

Voor al uw beveiligingswerkzaamheden, slijpwerkzaamheden of een nieuw naambordje of huisnummerbord.

IJZERWAREN • SANITAIR • HUISHOUDELIJK • ELECTRA • VERF & SCHILDERWERK

Van Hoytemastraat 72, 2596 ES 's-Gravenhage • Neem nu contact op voor een vrijblijvende afspraak of kom in de winkel langs!! Tel: 070-3280248 • Mail: info@beumerijzerhandel.nl

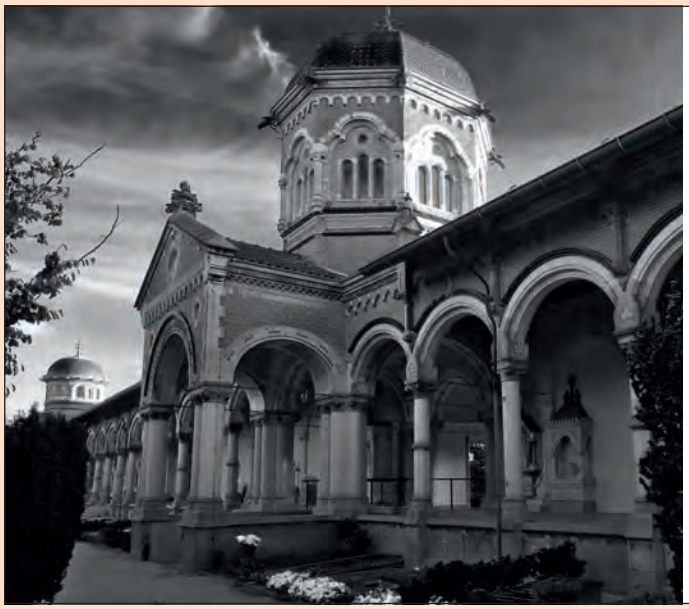

Hodie Mihi, Cras Tibi

VERZORGD, CORRECT, STIJLVOL

Hodie Mihi, Cras Tibi Uitvaartverzorging richt zich op het verzorgen van uitvaarten in Den Haag en omstreken. Wij hebben jarenlange ervaring in traditionele, religieuze en eigentijdse uitvaarten en staan garant voor een verzorgde, correcte en stijlvolle uitvoering van de uitvaart.

U KUNT ONS 24 UUR PER DAG, 7 DAGEN PER WEEK BEREIKEN: (070) 324 66 51
INFO@HODIEMIHI.NL - WWW.HODIEMIHI.NL

HET CLINGENDAELHUYS - BENOORDENHOUTSEWEG 279 - 2596 BJ DEN HAAG

Sporthistorie
HGC in het Benoordenhout

Het Benoordenhout heeft een bijzondere ligging. Dat beseft iedereen die er woont, zeker ook vanuit de hockeygeschiedenis bekeken. Het is zeer bijzonder dat drie absolute topclubs zich in een straal van twee kilometer bevinden: HGC, KZ en HDM. Toch is dat minder onlogisch dan het lijkt. Het Haagse hockeyen is immers begonnen op Clingendael.

Iedereen die deze rubriek wel eens gelezen heeft, weet dat Clingendael eigenaar baron Van Brienen van de Groote Lindt de grote aanzwengelaar van het sporten in het algemeen was, niet alleen voor het Benoordenhout maar voor heel Nederland. Hij liet dan ook geregeld blijken dat hij het leuk zou vinden als het hockey ook naar Den Haag zou komen, nadat hij vernomen had dat er al in 1894 een wedstrijd was georganiseerd tussen een Rotterdamse en een Amsterdamse club. Ook in Leiden en Delft werd al gehockeyd door studenten. Drie jaar later, op 14 november, was het dan eindelijk zover. Op een Clingendaels veld vond een demonstratiewedstrijd plaats tussen de Haarlemsche Hockey en Bandy Club en een combinatie van studenten. (Bandy is de benaming voor hockey op ijs, eveneens met een bal en met een team bestaande uit elf spelers.) Vermoedelijk was dat veld in kwestie de Diepput waarop een paar jaar later HVV mocht gaan voetballen.

Deze wedstrijd leidde binnen dezelfde week al tot een bijeenkomst in Huize Cingendael. Daar vond de oprichting plaats van de Haagsche Hockey en Bandy Club met direct al zeventien leden. Het bestuur bestond uit namen waarvan we sommigen ook bij HVV tegenkomen, zoals mr. C. Feith en jonkheer Röell. Het maakte blijkbaar niet uit dat beide sporten elkaars concurrent waren. Voorzitter werd de net afgestudeerde mr. N.A.M. van Aken. Hij had drie zusters, die ook erg sportief waren. Ze blonken uit in de tennissport. Anthony was zelfs kampioen van Nederland.

(Speciale opname Hockey Sport

Een overzicht-kiek van de Waalsdorpsche velden waar het Haagsche hockey tot grooten bloei kwam.

Lien Gisolf in 1933 in hockey-outfit als lid van Hockeyclub Waalsdorp. In 1928 had zij als hoogspringster een zilveren medaille gewonnen op de Olympische Spelen in Amsterdam

Huwelijksbemiddeling

De zusjes baalden stevig dat ze niet mee mochten doen met deze toch wel aan tennis verwante teamsport. Ze bleven hun broer aan zijn kop zeuren of hij niet wilde overgaan tot de oprichting van een club, waar ook de dames welkom waren. Dit leidde in 1901 tot de oprichting van de Haagsche Mixed Hockey Club. De heren van de HH&BC zagen met jaloezie toe hoe hun buren niet alleen veel pret op het veld beleefden, maar dat het vooral na de wedstrijd een stuk gezelliger was. Binnen een jaar was hun club leeggelopen. Alle heren waren overgestapt naar het gemengde hockey. Was met de tennissport in de jaren 1880 het begrip 'flirten' in Nederland gearriveerd, nu stond een hockeyclub synoniem voor huwelijksbemiddeling. De gemengde hockeyclubs schoten uit de grond als paddenstoelen, denk ook aan de Haagsche Delftsche Mixed (HDM), dat op Houtrust ging spelen.

Zo was daar de club PIOD die op Waalsdorp terecht kon, net als de HMHC. PIOD stond voor Pretmaken Is Ons Doel. De naam zegt alles. Maar iedere sporter weet dat de pret nog een stuk groter is na een overwinning. Bij PIOD hockeyde bijvoorbeeld een zeer bekwame linksbuiten, J.D. Tresling. Hij zou een zeer belangrijke figuur worden, niet alleen in de vaderlandse hockeywereld maar ook internationaal gezien. Een paar jaar later werd Ons Doel Is Scoren (ODIS) opgericht. Daar was het echtpaar Helene Müller en de zeven jaar oudere Anton Kröller prominent

Roever Bouw BV.

Komeetweg 3
2516 AV Den Haag

T: 070-3468737
F: 070-3455539
E: info@roeverbouw.nl
W: www.roeverbouw.nl

• Verbouwingen • Renovatie • Schilderwerk • Badkamers • Dakwerk • Timmerwerk • Installatiewerk • Tegelwerk • Stukadoorswerk • Onderhoud •

KENNIS, VAARDIGHEID EN COMMUNICATIE
Roever Bouw B.V. is een deskundig aannemersbedrijf voor verschillende bouwprojecten. Wij zijn in staat werkzaamheden vakkundig in een korte tijd uit te voeren. Onze opdrachtgevers zijn particulieren, verenigingen van eigenaren, woningbouwcoöperaties en de zakelijke markt

VGM CHECKLIST AANNEMERS

Gecertificeerd NEN-EN-ISO 9001:2015 VCA*2008/5.1

van NIEROP
sfeer & verlichting

Bezoek nu onze vernieuwe webshop
WWW.VANNIEROPVERLICHTING.NL

U kunt ons ook bellen voor advies over verlichting en lampenkappen aan huis!

tel 070-3249735 of whatsapp 06-14507942

Waardig leven in **gastvrij Oldael**

OLDAEL

Persoonlijke zorg voor ouderen

Permanent wonen in Oldeslo of Aelbrecht van Beijeren
Als thuis wonen niet meer gaat, biedt Oldael u een warm thuis met persoonlijke zorg en oog voor uw welzijn.

Aanleunwoningen voor zelfredzame senioren
Zelfstandig wonen met gebruikmaking van de faciliteiten van Oldeslo.

Kortdurend verblijf
U bent van harte welkom in Aelbrecht van Beijeren voor herstel na ziekenhuisopname of tijdelijke ontzorging van uw mantelzorger.

Oldeslo is gevestigd in het groene, rustige Duttendel, Aelbrecht van Beijeren in Benoordenhout, naast winkelcentrum Duinzigt.

Meer weten? Bezoek oldael.nl of bel de cliëntadviseur op **06 46341491**.

PRINTRS
PRINT & PAPIER
'SINDS 1981'

WILLEM DE ZWIJGERLAAN 69
2582 EH DEN HAAG

WWW.PRINTRS.NL • 070 3244355 • INFO@PRINTRS.NL
ONZE VERTROUWDE WINKEL MAAR DAN EEN STUKJE VERDER!

aanwezig. Hij vergaarde een enorm kapitaal in de Eerste Wereldoorlog met zijn cargadoorsbedrijf, waarschijnlijk door de illegale doorvoer van goederen naar Duitsland. Na die oorlog moest hij het hebben van vervalste boekhouding om ruime kredieten te verkrijgen. Helene ging niet alleen van kunst, maar ook van Hitler houden, maar dat wisten de hockeyers toen nog niet; en de moderne museumbezoeker kan het ook geen bal schelen.

Al die clubjes van Waalsdorp gingen met elkaar fuseren. Eerst HHMC en PIOD. Tresling werd zodoende de eerste voorzitter en werd later gevraagd om ook die functie te bekleden bij de Nederlandse hockeybond. In 1915 voegde ODIS zich daarbij. Zo ontstond de HHC ODIS Combinatie (HOC). Het damesteam met de Benoordenhoutse Madzy Rollin Couqerque als sterspeelster was zo goed als onverslaanbaar en werd vele jaren achter elkaar kampioen van Nederland.

Beschonken hockeyers

Het schandaal dat zich in 1906 bij de Haagsche Hockey Club had voorgedaan, was inmiddels vergeten. Na een hockeytoernooi in Haarlem misdroeg een Haags team zich namelijk zodanig slecht in het Haarlemse café-restaurant De Kroon dat de politie moest komen opdraven. Enkele beschonken hockeyers konden zich niet beheersen en sprongen op het podium om handtastelijk te worden met het damesorkestje. Een affaire van MeToo en hockey-hooliganisme avant la lettre. Dit ontaardde in een vechtpartij met de zeven opgetrommelde bromsnorren. Uiteindelijk konden de dronken juristen, de tandarts en een legerofficier worden opgebracht. Eén van de heren had nog een buitgemaakte kepi onder de arm, zogenaamd om als gevonden voorwerp aan te geven.

Het fuseren op de Roggewoning, waar men in 1939 naar toe was verhuisd, hield overigens niet op. De laatste was die met De Gazellen, de hockeyclub van de hbs aan de Nieuwe Duinweg. In 1947 was HOC Gazellen Combinatie een feit. Maar slechts een enkeling realiseert zich nog dat het allemaal begonnen was op Clingendael.

Theo Bollerman

Zorg in de wijk

Themamiddag met Jenny Gierveld

Het Platform Benoordenhout organiseert dit jaar voor de elfde keer een themamiddag en informatiemarkt voor senioren op woensdag 26 oktober 2022. Hoofdspreker tijdens de themamiddag is prof. Jenny Gierveld. Zij is socioloog en demograaf en emeritus hoogleraar aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Ze deed jarenlang onderzoek naar eenzaamheid en heeft eigenlijk maar één boodschap. 'Maak tijdig energie en tijd vrij om te zorgen dat je kring van naasten op orde is.'

Ruimte maken en geven

Een aantal senioren in het Benoordenhout heeft behoefte aan ondersteuning op verschillende gebieden, afhankelijk van hun fysieke en mentale gezondheid. Leefplezier is hierbij essentieel: senioren nemen op hun eigen manier actief deel aan de Haagse samenleving, waardoor ze langer gezond kunnen blijven met een goede kwaliteit van leven. Als senioren zich gezond en veerkrachtig voelen, kunnen zij de dingen blijven doen die voor hen waardevol zijn. Gevoelens van verbondenheid met anderen en betekenisvolle contakten zijn daarnaast van cruciaal belang voor leefplezier en welbevinden. Bovendien blijven gevoelens van verbondenheid ook van groot belang wanneer het moment komt dat je als senior niet meer zo gezond en veerkrachtig bent. Ruimte maken en ruimte geven aan de ander verhoogt de sociale verbondenheid in de wijk voor jonge en voor oudere senioren. Een belangrijke voorwaarde daarbij is een goed netwerk van familie, buren, vrienden en kennissen. De organisaties die aanwezig zijn bij de bijeenkomst van 26 oktober a.s. dragen elk vanuit hun eigen deskundigheid een steentje bij aan dit leefplezier en deze verbondenheid.

Het thema van de middag is 'Maak/geef eens ruimte'. Ruimte kun je maken en kun je geven. En ruimte bestaat zowel in fysieke als in geestelijke zin. Prof. Jenny Gierveld verzorgt een inleiding om dit onderwerp toe te lichten. Hierna kunt u haar vragen stellen. Dagvoorzitter Erwin de Fouw leidt alles in goede banen. De jaarlijkse informatiemarkt bestaat uit zowel deelnemers van het Platform Benoordenhout als deelnemers met een specifieke link met het thema van de middag. Verschillende zorg-, welzijn- en kunstinstellingen laten zien wat ze in huis hebben om zo lang mogelijk zelfstandig, fit en vitaal thuis te kunnen blijven wonen.

Platform Benoordenhout

Het Platform Benoordenhout is opgericht in 2009. Sindsdien komen vertegenwoordigers van de wijkvereniging, de zorg- en welzijnsinstellingen en diverse vrijwilligersorganisaties eenmaal per kwartaal bij elkaar. Zo levert het Platform een bijdrage aan het versterken van de civil society in de wijk door het stimuleren van samenwerking tussen wijkbewoners, instellingen, bedrijfsleven, (sport)clubs en een sociaal wijkteam.

Details bijeenkomst

Aanvang: 14.00 uur Einde bijeenkomst: 16.00 uur. De locatie maken we zo snel mogelijk bekend. Toegang: vrije inloop.

Rob de Winter
Computer - Audio - Video

Voor al uw oplossingen op computer en televisie gebied.
Bekijk de website voor meer informatie.
www.rob-de-winter.nl
of bel met Rob de Winter 06 478 730 66

Gevraagd: LP Collecties!

Grammofoonplaten verzamelingen uit de periode 1950 tot 1975, KLASSIEK (Bach, Mozart...), Jazz, Pop/Rock. LP verzamelaar uit Den Haag
Bel aub 06 811 865 30 / 070 362 07 44
klassieke.grammofoonplaten@gmail.com

Massage aan huis

Discretie, wederzijds respect en een veilige sfeer.
Gediplomeerd in ontspanningsmassage (ook kindermassage ADD/ADHD) en sportmassage, 30 of 60 minuten.
Info: 0614313188 Facebook: Praktijk.Marcha
Sportieve groet!

Oudere senioren (75+) bij Feel Fit

Feel Fit is dit jaar speciaal voor oudere senioren begonnen met “stoel-fitness”.
Doe mee op het sfeervolle Tennispark WW!
Magda Oord: 06-53685547 of magdaoord@kpnmail.nl)

Yinyoga en Pilates bij Feel Fit

Onthaasten en ontspannen (YinYoga); zorgvuldig versterken van je ‘basis’ : buik, rug en benen (Pilates).
Een must in onze woelige wereld…
Magda Oord: 06-53685547 of magdaoord@kpnmail.nl)

Buitenlessen Feel Fit op Langoed Clingendael

De buitenlessen van Feel Fit (maandag/donderdagochtend) en de “zondagochtendgroep” zijn een succes. Er zijn nog enkele plaatsen beschikbaar.
Magda Oord: 06-53685547 of magdaoord@kpnmail.nl)

Te huur / For rent Garage

Laan van Clingendael 157

MOB: 06 2215 8639

Ervaren docenten bij Feel Fit

Olga, Femke, Marja, Willemijn, Maggie, Andreas en Magda geven : Bodyshape, BBB, FeelFitMan, Pilates, YinYoga, Zumba en OudereSeniorenlessen. Doe mee! Gratis proefles.
Magda Oord: 06-53685547 of magdaoord@kpnmail.nl)

Word nu voor slechts € 12,50 per jaar lid van de Wijkvereniging Benoordenhout! Uw bijdrage en steun zijn meer dan welkom.

Zoals meepraten en meedenken over belangrijke onderwerpen in de wijk, uitgenodigd worden voor bijzondere evenementen of zitting nemen in commissies of klankbordgroepen.

Mail uw naam en adres naar kroemer@kpnmail.nl en maak € 12,50 over op reknr. NL34 INGB 0003 8044 27 tnv. Wijkvereniging Benoordenhout

Spellen
Bridgequiz

Bekijk de bijgaande spelverdeling. Wat is volgens u het beste bod? Lees vervolgens hoe het de Redubeth-bridgers verging.

In het bridge-artikel in het wijkblad van juni jl. werd vooral 'biedlef' (met 1 punt 5♦ bijbieden) beloond. Deze keer een spel waar op een recente clubavond bij Redubeth juist biedvoorzichtigheid winst opleverde. Na 3 keer pas opent Oost de bieding. Alle paren die '5 kaart hoog' spelen, openen met 1♣.

Omdat 1♣ een 2 of 3 kaart kan zijn volgt West met 1♠, waarna Oost, met een 4 kaart, 19 punten en een singleton, volgt met 4♠schoppen. Een mooi bod. De paren die '4 kaart hoog' spelen, starten met 1♠. De meeste spelers in West volgen, gewapend met 5♠ en 5 punten, met 2♠ waarna 4♠ door Oost volgt.

Voorzichtige bieders in West passen omdat ze met 5 punten vrezen de partner te misleiden en in een te hoog bod eindigen. Bij Redubeth paste één West-speler op het openingsbod van 1♠; alle anderen kwamen uiteindelijk in 4♠.

Partner keek niet bepaald blij toen de kaarten op tafel kwamen; 4♠ contract kon immers haast niet missen. Echter, na drie 3♥ verliezers trok Oost AH♠; V♠ bleef hangen en werd het 1♠+2 en toch geen manche gemist! Alle andere paren boden 4♠ en niemand durfde de snit op V♠ aan: 4♠-1.

Met een brede glimlach op het gezicht concludeerde de voorzichtige West-speler 'Zie je wel dat voorzichtigheid loont?' Inderdaad, dit keer wel, maar een andere keer juist niet. Niet te voorzichtig zijn maar ook niet te roekeloos lijkt het beste devies voor een goede score! Volgende keer een uitspeelprobleem.

	♠ VB8 ♥ V87 ♦ V9 ♣ VT642	
♠ 76543 ♥ 642 ♦ BT3 ♣ A7	N W O Z	♠ AHT9 ♥ B95 ♦ AH6 ♣ HB5
	♠ 2 ♥ AHT3 ♦ 87542 ♣ 983	

Reageren?
Mail redubeth@gmail.com.
Bridgeclub Redubeth (3021.bridge.nl), gevestigd in het Benoordenhout

Schaakprobleem 178

Schaakclub Benoordenhout

Wit speelt en wint.

Oplossing probleem 177: 1... Lc6! 2.Lxf7+ (2.Lxc6 a2 3.Ta7 Lc5+) Kf8 3.Tb1 Kxf7 zwart wint een stuk en de pion op a2 is nog steeds even gevaarlijk. (Feuerstein-Evans, New York 1956)

Oplossingen
Kunt u opsturen naar Schaakclub Benoordenhout, Waalsdorperweg 165, 2597HT Den Haag. Goede oplossers worden uitgenodigd om, onder genot van een drankje, kennis te maken met de gezellige sfeer op de schaakclub. Inlichtingen over de club 070 328 02 01 info@scbenoordenhout.nl - scbenoordenhout.nl

Schaakclub zoekt nieuwe leden
Schaakclub Benoordenhout, die al decennia het schaakprobleem in het wijkblad verzorgt, is op zoek naar nieuwe leden. Kunt u (een beetje) schaken en houdt u van een goede sfeer, kom dan eens kennismaken met onze gezellige club. De wekelijkse clubavond is op woensdag om 20.00 uur in café Donker & Blond, Javastraat 142.

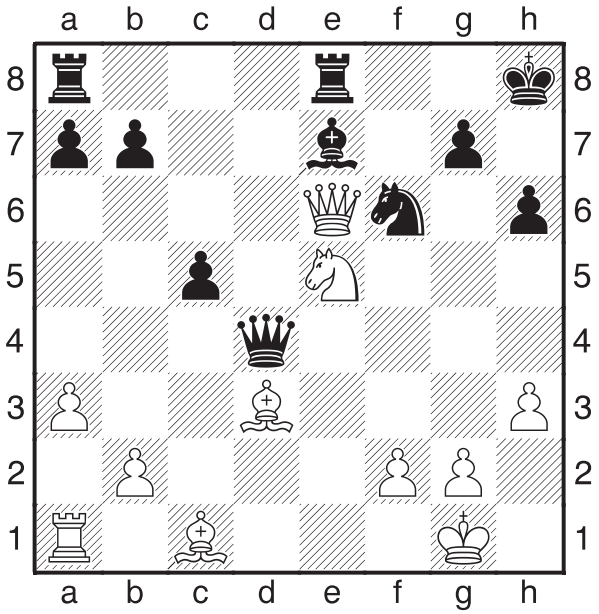

Wijkvereniging Benoordenhout

Sonderdankstraat 27 - 2596 SB Den Haag
Website www.wvbn.nl
Twitter @wvbn.nl
Facebook facebook.com/wijkverenigingbenoordenhout
Bankgegevens NL34INGB0003804427 - t.n.v. Wijkvereniging Benoordenhout

Bestuur

Voorzitter
André van den Heuvel
voorzitter@wvbn.nl

Secretaris
Marleen Schrama
secretaris@wvbn.nl

Penningmeester
John Boss
penningmeester@wvbn.nl

Communicatie
Deirdre Schuitemaker
communicatie@wvbn.nl

Commissie Ruimtelijke ordening
Erik Tetteroo - ro@wvbn.nl

Commissie Duurzaamheid
Erik Tetteroo - ro@wvbn.nl

Commissie Verkeer en Vervoer
Erik Tetteroo - ro@wvbn.nl

Commissie Groen
Hester van Kimmenade-de Laat de Kanter
groen@wvbn.nl

Cultuur
Hanne Vriens-de Charro
joe@wvbn.nl

Internationals
Evangelia Avloniti
joe@wvbn.nl

Evenementen
Eva Slootweg
evenementen@wvbn.nl

Jeugd, sport en vrijwilligers
Eva Slootweg
joe@wvbn.nl

Ouderen
Willem Beaumont
joe@wvbn.nl

Contactclub Benoordenhout (55+)
Jan van Kreveld
06 - 477 871 09
voorzitterCCB@wvbn.nl

Buurtpreventie WhatsApp
aanmelden of vragen: wapp@wvbn.nl

St. DuurSaam Benoordenhout
Evert van Holthoon, voorzitter
www.duursaambenoordenhout.nl

Vrijwilliger worden
Mail naar vrijwilligers@wvbn.nl

Lid worden
van de wijkvereniging en/of van ContactClub Benoordenhout, ga naar www.wvbn.nl en klik op 'lid worden'

Ledenadministratie
Mirjam Kroemer
070 - 324 03 07
leden@wvbn.nl

Iets melden op de site

Aanleveren van nieuws en activiteiten kan via www.wvbn.nl , klik op 'nieuws aanleveren'

Diverse instanties

Gemeente 's-Gravenhage
Algemeen informatienummer 14070
Gemeenteberichten te volgen op
www.denhaag.nl/gemeenteberichten

Gemeente Welstand/ Monumentenzorg
Voor omgevingsvergunningen zie
www.denhaag.nl/welstand

Welzijnsorganisatie Wijkz
Voor informatie en gratis advies over werk, inkomen, zorg, participatie en welzijn.
Spreekuur elke dinsdag van 10.00 - 12.00 uur.
U kunt bellen 070 - 205 25 44
of mailen spreekuur.benoordenhout@wijkz.nl
Op andere dagen: 070 - 205 24 50

Ouderenconsulent Benoordenhout
Wijkcentrum Bezuidenhout
Voor Welzijn 070 - 205 25 60
www.voorwelzijn.nl
Daisy Krommenhoek,
d.krommenhoek@wijkz.nl

Telefooncirkel 55+
Aroen Roepan
a.roepan@wijkz.nl
070 -205 24 50

Aanmelden Wijkbus
tussen 10.00 en 11.15 uur:
070 - 347 74 98

Slachtofferhulp Nederland
0900 - 0101

De Luisterlijn
070 - 345 45 00 www.deluisterlijn.nl

Jongerenhulp
Gratis jongerenhulp
www.jongerenhulponline.nl

Buurthuis van de Toekomst
Evita Lokaal - Van Alkemadelaan 309A
2597 AJ Den Haag - 070 - 314 16 06
info@evitalokaal.nl

HDM Buurthuis van de Toekomst
Theo Mann-Bouwmeesterlaan 205
2597 GV Den Haag - 070 - 324 13 53
buurthuis@hdmonline.nl

Buurtbibliotheek Benoordenhout
Woonzorgcentrum Oostduin
Goetlijfstraat 5, 070 - 754 05 55
Open op ma-, wo-, en vrijdag
van 14.00 - 17.00 uur

Den Haag Doet Burenhulp
Voor hulp bij eenvoudige klusjes
www.denhaagdoetburenhulp.nl

Boodschappen
begeleidingsdienst(BBD)
070 - 364 66 61 www.bbddenhaag.nl

De Zonnebloem Haagse Hout
Coenraad Vrouwenvelder
070 - 365 54 58

American Women's Club of The Hague (AWC)
Bisschopstraat 5
info@awcthehague.nl

Problemen in de wijk?

Bij noodgevallen bel 112
Brandweer - politie - ambulance

Politie
Bureau Overbosch - 0900 - 8844
Vlaskamp 1 2592 - AA Den Haag
Wijkagent: de heer Peter Hoogeveen
peter.hoogeveen@politie.nl

Klachten overlast
070 - 353 58 56

Huisarts nacht/weekenddienst
Van 17.00 tot 08.00 uur, in het weekend en op erkende feestdagen.
SMASH 070 - 346 96 69

Dierenambulance Den Haag
070 - 328 28 28
's Nachts alleen voor spoedgevallen

Alles onder één dak bij Evita

Evita Zorg
Thuiszorg die bij ú past
Op vaste tijden en dagen met vertrouwde zorgverleners.

Evita Lokaal
Huis van de wijk voor senioren
Boeiende activiteiten, dagbesteding, lezingen en cursussen.
Geopend maandag t/m vrijdag van 09:30 – 17:00 uur, wees welkom!

Evita abonnement
Een vertrouwd gevoel
In beeld bij Evita voor als zorg op termijn nodig is en geniet van een aanbod aan activiteiten en informatieve lezingen.
Word abonnee voor € 50 per jaar

Particuliere servicediensten
Zelfstandig en vitaal ouder worden met particuliere hulp
Gezelschap en ondersteuning in en om huis door een vaste hulp.

Geheugensteun
Spreekuur of consult aan huis door GZ-neuropsycholoog
Voor vragen over het geheugen of psychische hulp bij het ouder worden.

Mantelzorgondersteuning
Ontspanning en ondersteuning voor mantelzorgers
Mantelzorggroep, individuele begeleiding en mindfulness.

Dagbesteding
Respectvolle aandacht in huiselijke omgeving
Dagbesteding voor mensen met geheugenproblemen of ouderdomsklachten.

Wilt u informatie over het aanbod of een afspraak maken?
Wij kunnen u informeren over de diverse mogelijkheden van thuiszorg en andere diensten van Evita.
Bel naar kantoor: 070-314 16 00. Of mail naar info@evitazorg.nl.
Ook bent u welkom op kantoor bij Evita. U kunt gewoon binnenlopen.

Heeft u vragen rondom het ouder worden of zorg over uw dierbare?
Onze wijkverpleegkundigen gaan graag met u in gesprek.

evita

t 070-314 16 00
info@evitazorg.nl
www.evitazorg.nl

HUIS VAN DE WIJK
EVITA LOKAAL

t 070-314 16 06
info@evitalokaal.nl
www.evitalokaal.nl

Van Alkemadelaan 309A, 2597 AJ Den Haag

Volg ons op

Het is tijd voor expertise.

Is het nu het juiste moment om mijn huis te verkopen? Wat is mijn huis waard? Wat is de ideale tactiek? Als geselecteerd partner van Baerz & Co, een kwaliteitsnetwerk van prestigieuze Nederlandse woningmakelaars, geven wij woningen optimale aandacht. In heel Nederland én wereldwijd. Maar onze expertise begint lokaal. Met aandacht voor ú. Met een persoonlijk gesprek. Weet dat wij voor u klaarstaan. Face to face, telefonisch of virtueel.

NELISSE
MAKELAARSGROEP

Wonen begint bij Nelisse!

Statenlaan 128, Den Haag • T 070 350 1400 • E info@nelisse.nl • www.nelisse.nl

Baerz & Co MEMBER

NVM